



14
ROČNÍK 13

30. ledna 2004

V ČÍSLE:

AS UP schválil metodiku dělení neúčelových dotací MŠMT ČR pro rok 2004 • Rýsuje se konkrétní program *Týdne neklidu* • Dotace na specifický výzkum v roce 2004 je pro UP nižší než loni • Téma: studenti se zdravotním handicapem na UP • Diskuse, názory, ohlasy • Četba na pokračování

V aule PřF UP byl 21. 1. 2004 prezentován pracovní návrh týkající se hodnocení výuky studenty UP. Předkladatelé nástinu hovořili o nutnosti evaluace studenty, podle nich by povinnost hodnocení přednášek studenty měla být zakotvena do Statutu UP. Snímek T. Jemelky zachycuje jednoho z předkladatelů návrhu RNDr. T. Grima, Ph.D., v úvodní části prezentace. Více čtete na str. 2.

-map- ▶



Druhá multimediální učebna Katedry bohemistiky FF UP otevřena

■ Katedra bohemistiky FF UP dnes náleží k nejlépe technicky disponovaným pracovištím humanitního zaměření na UP. Díky finanční pomoci Fondu rozvoje vysokých škol i značnému finančnímu vkladu fakulty byla již



▲ *Správce multimediálních učeben katedry bohemistiky FF UP Mgr. V. P. Polách, M. Phil., demonstruje během slavnostního otevření 2. MMU katedry bohemistiky FF UP funkce počítačového programu Master Eye XL 4.0 CZ.*

v roce 2000 vybudována v někdejších prostorách Archivu UP multimediální učebna (řešitelem rozvojového projektu byl doc. J. Jodas) umožňující jak klasickou výuku, tak specializovanou přípravu studentů bohemistiky v nově zavedených předmětech Textologie a ediční technika, Počítač a text, Rozhlas a televize, jakož i uplatnění nových didaktických postupů v tradičních seminářích. Současně je tato učebna, vybavená 15 personálními počítači, videodataprojektorem a další technikou, využívána jako studovna; přilehlá místnost slouží jako pracoviště doktorandů katedry.

V souvislosti s reorganizací učebních programů realizovaných na katedře, zejména se zavedením bakalářského a navazujícího magisterského dvuborového a jednooborového

studia české filologie a bakalářského jednooborového studia zaměřeného na přípravu redaktorů a editorů působících ve sdělovacích prostředcích, získala Katedra bohemistiky tříletý rozvojový projekt MŠMT ČR (řešitel prof. J. Kořenský, DrSc.). Projekt předpokládal vybudování další multimediální učebny katedry v učebně č. 11, jakož i technickou inovaci seminární učebny během roku 2003

a rekonstrukci velké učebny č. 18 v roce 2004. Díky vstřícnosti vedení Filozofické fakulty, jež ze svého rozpočtu hradila stavební úpravy a vybavení nábytkem, jakož i nemalému pracovnímu nasazení pracovníků Kabinetu didaktické techniky v čele s Ing. M. Axmanem, byl projekt pro rok 2003 s řadou „vylepšení“ realizován.

Dokončení na str. 4

K zadržení českých občanů na Novém Zélandu

■ V souvislosti s případem zadržení českých občanů doc. Č. Čihalíka (LF UP) a Ing. M. Šmitáka na Novém Zélandu, kteří jsou tamními úřady vyšetřováni pro podezření z porušení zákonů pro sběr rostlin, získalo vedení UP od Ministerstva zahraničních věcí ČR informace, podle nichž jsou zastupitelské úřady ČR v Austrálii v kontaktu s právní zástupkyní obou občanů i s nimi samými. Ve sdělení pro UP dále ředitel konzulárního odboru MZV ČR JUDr. I. Záleský uvedl, že *dle informací, které má Ministerstvo zahraničních věcí ČR k dispozici, byly v médiích publikovány údaje, které neodpovídají zcela skutečnosti. Nemělo se jednat o „krádež více než stovky chráněných rostlin“, ale o sběr svrchní části, nikoliv tedy cibulek, menšího počtu rostlin, které byly následně usušeny a vloženy do herbaře za účelem pozdějšího určení jejich druhu. Tyto části rostlin údajně nelze použít pro následné pěstění a obchod.* Jak JUDr. I. Záleský zdůraznil, bude ministerstvo respektovat přání obou českých občanů a vzhledem k dosavadní podobě medializace celého případu poskytovat informace jen v omezené míře, a to i s ohledem na to, že do doby přijetí pravomocného soudního rozhodnutí platí presumpce nevinny.

O osud obviněných českých občanů se v minulých dnech zajímal také senátor a člen akademické obce UP prof. J. Jařab, jemuž velvyslanec ČR v Austrálii Ing. J. Sládek i generální konzul ČR v Sydney J. Doleček rovněž potvrdili, že české zastupitelské úřady jsou ve stálém spojení jak se zadrženými, tak i s jejich právní zástupkyní (ex offio) C. Newtonovou.

Jak prof. J. Jařabovi sdělil Ing. J. Sládek, *na základě znaleckého posudku byla dosavadní kvalifikace trestného činu obchodování s ohroženými druhy překvalifikována na trestný čin nedovoleného vývozu novozélandské flóry.*

V kontaktu s doc. Č. Čihalíkem je i rektorka UP, která na začátku týdne zaslala pro účely soudního projednávání dobrozdání určené právní zástupkyni obviněných.

Ve čtvrtek 29. 1. novozélandský soud přelíčení podruhé o týden odložil.

-red-

K případu děkana Čihalíka

Nevěříme, že děkan Lékařské fakulty doc. MUDr. Čestmír Čihalík, CSc., kradl orchideje pro komerci nebo cokoli jiného a nezákonného. Známe ho jako člověka čestného, přímého a otevřeného, který se ve své akademické funkci obětavě stará o rozvoj olomoucké lékařské fakulty. Odmítáme skandalizující interpretaci události z druhé strany zeměkoule v některých médiích. Dokud nejsou známa objektivně ověřená fakta a okolnosti, musí v civilizované společnosti platit presumpce nevinny a výroky o události by měly být zdrženlivé, aby nepoškodily pověst člověka a neočernily jeho jméno neprávem.

Za vedení LF UP prof. M. Eber, CSc.

Literární květen 2004

Studentský tým UTB ve Zlíně pořádá pod záštitou Českého centra Mezinárodního PEN klubu a Obce spisovatelů soutěž *Literární květen 2004*. Vyhlášením soutěže rozdělené do dvou kategorií a určené studentům univerzit a vysokých škol v ČR, je Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (UTB), Fakulta multimediálních komunikací.

Uzávěrka soutěže je **30. 3. 2004**.

Více informací na www.literarnikveten.cz.

-red-

Supergirl 2004

Soutěž dívčího původu a duchapřítomnosti, jejímž prioritním cílem je pomáhat potřebným, navazuje na loňský druhý ročník, který se uskutečnil v Kongresovém sále Priesnitzových léčebných lázní, a. s., v Jeseníku-lázních. Tak jako v minulém roce, i letos posílá finále *Supergirl* finanční částkou konto nadace *HAIMAOM* při Hemato-onkologické klinice Fakultní nemocnice UP v Olomouci na podporu transplantčního programu kostní dřeně. Vítězka ze soutěže bude předána přednostovi kliniky prof. K. Indrákovi, který spolu s dalšími osobnostmi (Prof. J. Mačáková, MUDr. R. Uzel, CSc., V. Harapes aj.) zasedne v porotě.



Supergirl klade důraz především na intelektuální stránku uchazeček o vítězství. Vyhrát tedy může pouze dívka, jejíž fyzické a duševní dispozice jsou ve vzájemném souladu. Proto je zařazena mezi jednotlivé disciplíny konverzace v cizím jazyce a posuzuje se také jazykový projev dívek při rozhovoru s moderátorem v mateřském jazyce.

Výběrové kolo soutěžní přehlídky se uskuteční **5.–6. 3. 2004** v pražském hotelu AXA, finálový galavečer proběhne **2. 4. 2004** v Olomouci. Podrobné informace, pravidla soutěže i přihlášky jsou k dispozici na www.supergirl-cr.com.

-red-

Ministerstvo životního prostředí vyhláší

3. ročník soutěže o nejlepší mapovou prezentaci „GISOHÁR“

Téma letošního ročníku soutěže: *Životní prostředí na úrovni evropské, národní, regionální a lokální*.

Vyhlašované soutěžní kategorie: 1. Profesionál – zaměstnanec v oblasti životního prostředí, který má GIS (Geografický informační systém) v popisu práce; 2. Amatér – nemá GIS v popisu práce; 3. Student – studující v oboru zaměřeném na životní prostředí

Požadavky soutěže: Mapové výstupy je třeba zaslat **nejpozději do 31. 3. 2004** M. Gábríšové na e-mailovou adresu monika.gabrisova@env.cz (tamtéž také podrobnější informace a odpovědi na případné otázky). Grafická část prezentace musí být ve formátu *.jpg nebo *.gif a nesmí přesahovat 2 MB. Doprovodný text popisující účel prezentace by měl být v rozsahu zhruba 300 slov a musí obsahovat informaci o tvůrci, využitých podkladech a typu použité technologie.

Hodnocení přihlášených mapových prezentací bude probíhat prostřednictvím internetu. Další podrobnosti se dozvíte na internetové stránce <http://map.env.cz>.

Kontakt: Ministerstvo životního prostředí, tisková mluvčí K. Šilová, 100 10 Praha 10, Vršovická 65, tel.: 267 122 944, fax: 267 311 496, 272 740 271, Karolina_Sulova@env.cz, www.env.cz.

-red-

Hostem Ivan Klíma

Katedra žurnalistiky FF UP zve k diskusi na téma *Spisovatel a novinář v diktatuře a v demokracii*, jejímž hostem bude spisovatel a publicista I. Klíma. Beseda, jejíž součástí bude prodejní autogramiáda knih I. Klímy, se uskuteční v pondělí **23. 2.** v 15 hod. v Cafe 87 (Denisova ulice, Olomouc).

-red-

V aule PŘF UP se diskutovalo o evaluaci výuky studenty

■ V aule Přírodovědecké fakulty UP byla 21. 1. 2004 prezentována pracovní osnova zabývající se hodnocením výuky studenty na UP (viz Žurnál č. 13, str. 4). Podle ní by povinnost hodnocení přednášek studenty měla být zakotvena ve Statutu UP a evaluační systém by takto měl být zaveden se všemi jeho důsledky. Autoři návrhu, který vznikl na Přírodovědecké fakultě UP, jsou přesvědčeni o existenci obecných kritérií kvality výuky a považují za nezbytné centrálně organizované hodnocení výuky studenty pomocí anonymních dotazníků, jejich hodnocení k tomu pověřenými osobami a dále promítnutí výsledků do platové odměňování.

Hodnocení výuky studenty UP se v současnosti uskutečňuje na některých katedrách (např. na Katedře politologie a evropských studií FF UP probíhá evaluace již několik let – viz str. 10), evaluace výuky se uskutečnila také prostřednictvím Příkazu děkana v akademickém roce 2002/2003 na úrovni Filozofické fakulty. Téma veřejného jednání, jež proběhlo především za účasti zástupců Přírodovědecké fakulty UP, tedy v jistém smyslu neznámá pro UP žádná novina. Zmiňuje se o něm také jeden ze základních dokumentů UP *Aktualizace dlouhodobého záměru činnosti UP na rok 2004; Výroční zpráva Univerzity Palackého za rok 2002* o něm informuje v bodě sedm *Hodnocení kvality vzdělávacího procesu* („*Hodnocení kvality vzdělávání na UP bylo v roce 2002 zaměřeno zejména na vnitřní hodnocení vzdělávací činnosti. Vedle již pravidelně realizovaného hodnocení vysokoškolských pedagogů studenty, které se pravidelně uskutečňovalo v závěru semestrů, byly učiněny také kroky v přípravě širěji pojaté vnitřní evaluace vzdělávací činnosti na UP...*“). V roce 1999 se k evaluaci vyjádřila i Evaluační komise CRE, jejíž *Analytické přezkoumání UP* kritizuje neexistenci téměř žádného mechanismu pro zhodnocení, udržování a zlepšení kvality výuky a studia, ať již na úrovni fakult, či celé univerzity. Ve zprávě je poukázáno na neexistenci minimálních norem a mechanismů, jež by odpovídaly úrovni jednotlivých fakult, včetně studentských dotazníků vyplňovaných po každém kurzu za účelem zhodnocení kvality programu, výuky a materiálního vybavení (knihy, software)...

V diskusi, která následovala bezprostředně po prezentaci návrhu, zazněly různé po-

střehy, doporučení a názory, v principu však žádný nebyl k evaluaci výuky studenty negativní. V podobném duchu se vyjádřil i děkan PŘF UP prof. L. Dvořák, CSc., jenž by však v prvopočátku doporučil zmíněné hodnocení pouze u obsáhlejších ze dvou tisíce předmětů, jimiž PŘF UP disponuje, čímž i naznačil, že největší úskalí v dalších úvahách o praktické formě evaluace na celouniverzitní úrovni patrně nebudou spočívat v tom, zda-li evaluovat či ne, ale v tom, jakým způsobem. To konečně potvrdili i slova doc. R. Horáka, CSc., prorektora pro organizaci a rozvoj UP, který v závěru setkání informoval o legislativním a technickém zabezpečení. Podotkl, že z výše uvedených dokumentů UP evaluační povinnost nevyplývá, čímž zdůraznil, že zmiňované hodnocení by mělo probíhat pouze na bázi dobrovolnosti (pokud o něm není rozhodnuto podle čl. 49, odst. 3 Statutu UP – potom ale slouží pro vnitřní potřebu kolegiím oborů a děkanům fakult) a na organizaci by se měli podílet především studenti.

M. Hronová

Stručně

Ve dnech 26.–28. 1. proběhla v Olomouci **II. celostátní konference „Kvalitativní přístup v psychologickém výzkumu“** a **I. celostátní konference „Kvalitativní přístup v adiktologickém výzkumu“**, kterou uspořádaly Katedra psychologie FF UP, Psychologický ústav AV ČR, ČASP a Sdružení SCAN.

K ukončení výstavy „**Sítě**“ D. Pucharové (KVV PdF UP) se uskutečnil 28. 1. v Galerii Caesar „**Hudebně-filozofický večer mezi obrazy**“.

Habilitační přednášku na téma „**Hmotnostní spektrometrie peptidů**“ přednesl 28. 1. na PŘF UP Ing. V. Havlíček, Dr. (Mikrobiologický ústav AV ČR).

Do Olomouce svolal předseda SK RVŠ J. Nantl **10. schůzi Studentské komory Rady vysokých škol**; proběhne 6. 2. v prostorách Právnické fakulty UP.

Na internetových stránkách UP zveřejnil **Spolek studentů UP** vlastní webové stránky: <http://spolekstudentu.upol.cz/>.

-red-

Univerzita Palackého v Olomouci
a Spolek studentů UP
si Vás dovolují pozvat na

REPREZENTAČNÍ PLES UP

který se koná v sobotu
28. února 2004 v prostorách SIDIA klubu.

Zahájení v **19.30** hodin.
K tanci a poslechu hrají **hudební skupina L.I.F.**
a **cimbálová muzika Frgál**.

Program:

Olomoučtí Trubači
Předtančení – polonéza
Mažoretky

Ukázky latinskoamerických tanců
Scénický tanec
Taneční škola Alaben – vystoupení
bříšních tanečnic
Barmanská show
Tombola

Vstupné: **250 Kč** včetně místenky.
Studentské vstupné: **150 Kč** včetně místenky.
Vstupenky jsou v prodeji od 9. 2. 2004
v Konferenčním servisu UP, Informační centrum,
Biskupské nám. 1, tel. 585 631 054,
a na všech fakultách Univerzity Palackého
v Olomouci.

Změna programu vyhrazena!

Akademický senát UP schválil metodiku dělení neúčelových dotací MŠMT pro rok 2004

Na svém zasedání 21. 1. schválil Akademický senát UP návrh pravidel dělení neúčelových dotací MŠMT, který předložila rektorka UP. Přijátá varianta metodiky dělení pro rok 2004 oproti loňsku zaznamenala některé změny ve způsobu financování a vyúčtování činností u vybraných středisek IC UP (Audiovizuální centrum, Konferenční servis, Vydavatelství UP a Centrum distančního vzdělávání) a zahrnuje mj. i návrh Přírodovědecké fakulty UP o zálohovém dotování jednotlivých pracovišť IC UP. Jak však na jednání AS UP upozornila rektorka UP, konkrétní mechanismus zálohování nebyl dosud vypracován, a bude proto předložen až na příštím zasedání AS UP.

V další části zasedání AS UP informoval doc. J. Štefanides o závěrech posledních tří jednání ekonomické komise AS UP. Členové EK AS UP znovu poukázali na nevyvážený poměr finančních prostředků rozdělovaných mezi fakulty a centrální jednotky, které podle jejich názoru odčerpávají z celkové objemu dotace více peněz, než jsou fakulty ochotny akceptovat, zvláště pokud se diferenciací podle jejich mínění postupně prohlubuje. V této souvislosti předložil doc. Štefanides členům AS UP přehled průměrných měsíčních mezd zaměstnanců UP v rozmezí let 2001 a 2002 (nejvyšší platový nárůst u RUP – 21,2 %, nejnižší u PF UP – 4,7 %). Jak dále doc. Štefanides uvedl, ekonomická komise AS UP doporučila, aby AS UP schválil návrh na dělení neúčelových dotací na rok 2004 pouze za předpokladu, že bude zahrnovat nulový nárůst finančních prostředků pro centrální jednotky. Obsáhla diskuse na toto téma skončila ukončením rozpravy bez přijetí příslušného usnesení.

Rýsuje se konkrétní program Týdne neklidu

Připravovaný Týdne neklidu, plánovaný na přelom března a dubna 2004, by měl mít charakter akcí „veskrze mírových“, nicméně natolik důrazných, aby bylo dosaženo základního cíle: seznámit veřejnost se situací VŠ a především přimět představitele české politické scény ke konkrétnímu a závaznému stanovisku k otázkám financování veřejných vysokých škol. Podle informací doc. J. Štefanidesa na zasedání AS UP 21. 1. půjde o pokračování happeningových aktivit ze začátku prosince 2003, na nichž se budou podílet tentokrát výrazněji i zástupci ostatních VŠ. Celý týdenní program by měl mít charakter přednáškových cyklů (financování vysokých škol v zemích EU, akademické svobody, dějiny studentských protestů aj.), kulturních akcí, beneficí na podporu VŠ aj., který bude možno aplikovat na jednotlivých vysokých školách, a to i jako případná upoutávka pro uchazeče o studium. Průběh celého týdne by měl také „trochu

AS UP se dále zabýval legislativními otázkami a schválil návrh změny Statutu UP (příloha 3 „Seznam oborů, ve kterých je UP oprávněna konat habilitační řízení nebo řízení ke jmenování profesorem“) a předložené změny Statutu CMTF UP včetně doporučení legislativní komise AS UP.

V další části jednání k akreditačnímu řízení PF UP rektorka UP sdělila, že pracovní skupina jmenovaná Vědeckou radou UP připravuje podklady pro žádost o zrušení omezení akreditace. JUDr. F. Dienstbier upozornil, že nebyla využita možnost podání právního rozkladu proti rozhodnutí MŠMT ve stanovené lhůtě a zdůraznil, že podáním žádosti o zrušení omezení se může řešení problému natolik oddálit, že se situace fakulty ještě zhorší, zejména případným snížením dotace i možného odchodu perspektivních zaměstnanců. Rektorka uvedla, že se připravuje návrh na bakalářský studijní program a navazující magisterský program na PF.

Doc. J. Štefanides poté senátory seznámil s připravovanými aktivitami „Týdne neklidu“ (viz níže) a prorektorka UP doc. L. Ludíková podala aktuální informace z RVŠ (změna pravidel na dotaci ubytování studentů, podněty k novele vysokoškolského zákona, státní informační a telekomunikační politika aj., viz <http://www.radavs.cz/>).

Hlavním tématem studentské rubriky byl problém přihlašování studentů na zkoušky v systému STAG.

Příští zasedání AS UP se uskuteční 25. 2. 2004.

(Podrobnější informace viz zápis ze zasedání AS UP 21. 1., <http://www.upol.cz/>)

-mav-

zneklidit“ poslance, jimž bude věnován „poslanecký den“. Jak dále doc. Štefanides uvedl, organizátoři očekávají, že fakulty UP využijí v daném období možnost uspořádat veřejné shromáždění a přijmout vlastní stanoviska, a navrhl, aby bylo na příštím zasedání AS UP přijato usnesení o konkrétní formě podpory aktivit Týdne neklidu.

Jak na tomž zasedání AS UP doplnil jeho předseda MUDr. Z. Zlámal, předsedové akademických senátů se na své poslední schůzce (VUT 14. 1.) shodli na doporučení, aby kromě aktivit Týdne neklidu průběžně probíhala také jednání s regionálními zástupci Poslanecké sněmovny ČR.

Rektorka doplnila diskusi o informaci, podle které je na začátek února na UP připravována schůzka s poslanci; na zasedání ČKR, které se uskuteční 26. 2., jsou pozváni předseda vlády ČR V. Špidla a ministryně JUDr. P. Buzková.

-mav-

Děkan Cyrilometodějské teologické fakulty UP vypisuje výběrové řízení

na obsazení míst:

– **odborného asistenta na Katedře církevního práva**; kvalifikační požadavky: doktorát nebo licenciát (při pokračování v doktorském studiu) z církevního práva nebo teologie ve specializaci církevní právo (platný i dle kanonického práva); tříletá praxe ve vyučování církevního práva na vysoké škole; znalost latiny a aktivní znalost alespoň dvou světových jazyků; znalost práce na PC; vítány zkušenosti z grantové oblasti a z oblasti aplikace církevního práva v praxi (zvl. v církevní administrativě);

– **odborného asistenta v oboru psychologie na Katedře křesťanské výchovy**; kvalifikační požadavky: ukončené nebo probíhající doktorské studium psychologie; tříletá pedagogická praxe na vysoké škole; znalost alespoň dvou světových jazyků; znalost práce na PC; vítány zkušenosti z grantové oblasti a praxe.

Předpokládaný termín nástupu je 1. 9. 2004.

Přihlášky do výběrového řízení doložené odborným životopisem, fotokopii dokladů o kvalifikaci, přehledem publikační a vědecké činnosti, popř. přehledem grantové činnosti a v případě odborného asistenta církevního práva také přehledem aplikace církevního práva v praxi, je nutno zaslat **do 29. 2. 2004** na adresu: Děkanát CMTF UP, Univerzitní 22, 771 11 Olomouc.

-cmtf-

Filozofická fakulta UP v Olomouci vypisuje

přijímací řízení

do doktorského studijního programu

v těchto oborech: *Anglická a americká literatura; Anglický jazyk; Česká literatura; Český jazyk; České a slovenské dějiny; Filozofie; Klinická psychologie; Německá literatura; Německý jazyk; Obecné dějiny; Pedagogická psychologie; Politologie; Pomocné vědy historické; Románské jazyky; Ruská literatura; Ruský jazyk; Sociologie; Srovnávací slovanská filologie; Teorie a dějiny hudby; Teorie a dějiny literatury, divadla a filmu; Teorie a dějiny výtvarných umění; Teorie literatury.*

Podmínkou přijetí do doktorského studijního programu je: a) ukončené vysokoškolské vzdělání na úrovni Mgr. v příslušném oboru; b) vykonání přijímací zkoušky.

Doktorské studium je tříleté a realizuje se ve dvou formách: prezenční (interní) a kombinované (externí).

Přihlášky je možné podávat **do konce března** na oddělení VVZ, Filozofická fakulta UP, Křížkovského 10, 771 80 Olomouc. Další informace a formulář přihlášky jsou k dispozici na www.ff.upol.cz/veda.

-ffup-

Olomouc opět udělí Ceny města

Letos budou již posedmý uděleny *Ceny města Olomouce* za významnou činnost nebo dílo. Ceny jsou udělovány jednou ročně. Občané mohou podávat návrhy na udělení ceny písemnou formou na adresu: Magistrát města Olomouce, odbor vnějších vztahů a informací, J. Línek, Dolní náměstí 47 (tel.: 585 513 387), a **to do 29. února 2004**.

Návrhy je možné rovněž zasílat na adresu: [josef.linek@mmol.cz](mailto: Josef.Linek@mmol.cz).

-red-

HABILITACE

Filozofická fakulta UP

Dne 4. února 2004 bude ve 13 hod. před Vědeckou radou FF UP v zasedací místnosti U1 (Křížkovského 8) zahájeno habilitační řízení **PhDr. Jaroslava Kušníra, Ph.D.** (FHPV PU Přešov), v oboru dějiny anglické a americké literatury.

Podrobnější informace k uchazeči najdete na www.ff.upol.cz/veda.

-ffup-

Přírodovědecká fakulta UP v Olomouci pořádá u příležitosti Oslav 50. výročí fakulty přírodních věd v Olomouci



Zveme všechny studenty a zaměstnance UP v Olomouci i ostatní veřejnost.

Slovanský dům v Olomouci 21. února v 19. hod.

K tanci a poslechu hraje hudební skupina Galaxy. Vystoupení taneční skupiny Mláďata Plus Olomouc.

Módní noc ve stylu 60. let.

„ROKEC“ – soutěž o nejlepší taneční pár.

Tombola.

Vstupenky v ceně 150 Kč jsou v prodeji od 19. 1. 2004 na sekretariátu děkana PŘF UP, tř. Svobody 26, tel. 585 634 009.

Cena Josefa Hlávky za rok 2003

Také v letošním roce bude Nadace Český literární fond společně s Nadáním Josefa, Marie a Zdeňky Hlávko-vcy udělovat *Cenu Josefa Hlávky* za uplynulý rok.

Cena je udělována za původní knižní práci z oblasti vědecké a odborné literatury publikovanou v České republice v hodnoceném kalendářním roce, a to ve čtyřech oblastech: vědy společenské; vědy o neživé přírodě; vědy o živé přírodě; vědy lékařské.

Návrhy na ocenění (včetně 1 výtisku publikace) může zaslat každá právnická i fyzická osoba do **31. ledna 2004** na adresu: Nadace Český literární fond, Pod Nuselskými schody 3, 120 00 Praha 2, tel.: 222 560 081-2, www.nclf.cz, fax: 222 560 083, e-mail: Hajkova@nclf.cz.

O výsledcích bude veřejnost informována prostřednictvím sdělovacích prostředků.

-red-

Rektorka Univerzity Palackého v Olomouci ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit tvůrcům dialog s posuzovateli jejich práce vyhláší

10. ročník veřejné literární soutěže pro studenty Univerzity Palackého.

Podmínky soutěže: Předložit v oboru poezie 5–10 textů, v oboru próza (povídka, novela, esej) text do 30 stran, v oboru drama text hry, a to ve třech kopiích, z nichž každá bude označena jménem, fakultou, ročníkem, studovaným oborem a domácí adresou. (Stranou se miní strojepis [počítačový text] o 30 řádkách a 65 úhzech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je **31. březen 2004**.

Za nejlepší práce budou uděleny ceny, a to 1. cena – 2 000 Kč, 2. cena – 1 500 Kč, 3. cena – 1 000 Kč.

Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nerozdělují ani nezdvoují. Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektorka UP.

Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2004 a zveřejněny v Žurnálu UP. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: sekretariát rektorky Univerzity Palackého, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc; obálku označte heslem „Literární soutěž“.

-rup-

Jarní prázdniny pro děti 6–11 let

Akademik sport centrum UP pořádá program pro jarní prázdniny *S Malým princem na saních užijem si bílý sníh* pro děti 6–11 let.

Termín: 14. 2. – 21. 2. 2004. Místo: hotel *Dlouhá Voda*, Hynčice u Krnova (Jeseníky). Cena: 2 920 Kč + vlek (ubytování, strava 5x denně, tělocvična, krytý bazén, ceny, program, doprava, nákup materiálu, instruktoři). Program: hrátky na sněhu, lyžování, koulovačky, hledání Malého prince, dobývání sněhových vrcholů, mistrovství Jesenícka v bobování a další legrácky.

Informace a přihlášky: ASC UP, tř. Míru 115, Olomouc, 771 11, tel. 585 636 452, 6451, mobil 607 558 127, e-mail: vyroubalova@rupnw.upol.cz.

-asup-

Pomoc iránskými obětmi

Český červený kříž vyhlásil dne 29. 12. 2003 veřejnou finanční sbírku na pomoc obětem zemětřesení v Íránu. Z vlastních prostředků na uvedený účel zatím uvolnil 500 000 Kč. Výtězek sbírky bude použit přímo v místě tragédie (v součinnosti s Mezinárodní federací Červeného kříže a Červeného půlměsíce, které již přímo v místě tragédie pomoc ve výši 15 milionů CHF zahájily).

Fond Humanity ČČK: číslo účtu: 10030-7334-011/0100 K. B. Praha 1, var. symbol (pro pomoc Íránu): 400. Prostředky je možno složit i hotově na Úřadě Oblastního spolku ČČK, Olomouc, Sokolská 32.

Za ČČK dr. M. Jukl

Horolezci slavili 50. výročí založení oddílu

Členové horolezeckého oddílu Sportovního klubu UP se v pátek 23. 1. sešli v zasedací místnosti Sportovní haly na slavnostní výroční schůzi uspořádané při příležitosti padesátiletého výročí založení oddílu. Jak uvedl prezident SK UP RNDr. L. Bank, horolezecký oddíl SK UP vychoval v průběhu těchto uplynulých padesátí mnoho vynikajících horolezců a řada jeho členů často spojovala vědeckou činnost s horolezeckými výpravami do mimoevropských velehor, např. prof. K. Pelikán, prof. O. Šterba, doc. Ch. Vavroušek či dr. T. Pračke a další náleželi a někteří dosud náleží k aktivním příznivcům tohoto sportu. Někteří členové oddílu (D. Šterbová, J. Červinka, J. Kývala aj.) byli členy státního reprezentačního družstva, jiní se účastnili několika expedic do asijských velehor (T. Pračke,



J. Charousek); M. Orolín, odchovanec oddílu, jako první Čechoslovák vystoupil na osmitisícovku (Nanga Parbat). Vynikajících výkonů dosahovali členové oddílu na zájezdech na Kavkaz, do pohoří Tan Šan, do Hindukúše, D. Šterbová zdolala nejvyšší horu Afghánistánu Nošak (v té době ženský výškový rekord). Toto „zlaté“ období horolezeckého oddílu odstartovala samostatná expedice vedená prof. O. Šterbou a za účasti M. Orolina a V. Štětiny do pákistánského Karakorumu na 6 684 vysoký Haramosch, zlatým hřebem tohoto období byl i československý ženský výškový rekord D. Šterbové na himalájském velikánu Cho Pju (8 135 m). Náročné výstupy podnikli také J. Kývala a J. Žetler a sice na sedmítisícovku v pohoří Tan Šan a Pamír, poté zdolali nejvyšší horu Severní Ameriky Mount Mc Kinley. Další expedice zdolala později i nejvyšší horu celého amerického kontinentu – Aconcagua. Do této doby spadá i avantgardní pokus o zimní přechod karakorumských ledovců Hispar a Biafo, realizovaný D. Šterbovou. Výčet dalších horolezeckých aktivit nebyl úplný bez zmínky o dalších vrcholných výkonech v Himalájích, v Andách, v Mongolsku a v Maroku, na Sinajském poloostrově, v Norsku a samozřejmě v Alpách.

-red-, foto -tj-

Kanoisté SK UP úspěšni u protinožců

Kanoisté SK UP Olomouc mají za sebou první dva týdny pobytu na Novém Zélandu, kde se o víkend zúčastnili prvních kvalifikačních závodů na MS 2004 ve sjezdu na divoké vodě a vybojovali zlato a stříbro. Jak uvedl D. Knebel z oddílu kanoistiky SK UP, první novozélandské nominační závody na MS na sjezdu na divoké vodě se konaly na říčce Mangaore stream uprostřed tropického pralesa, kde stromy často zasahují až na hladinu a způsobují tak nečekané problémy pro závodníky. Velmi dobře si vedla v dlouhém závodě především olomoucko-prostějovská dvojice Lisický, Vlček, která zvítězila v kategorii C2; T. Slovák pak obsadil celkové druhé místo v nejobsazenější kategorii kajak muži.

-dk-, -red-

Druhá multimediální učebna...

Dokončení ze str. 1

Dne 14. ledna 2004 byla druhá multimediální učebna (MMU) Katedry bohemistiky FF UP slavnostně otevřena za přítomnosti rektorky UP prof. Jany Mačákové, CSc., děkana FF UP doc. I. Bartečka, CSc., a proděkanů FF UP pro zahraniční styky Mgr. R. Slabákové, Ph.D. Hlavní řešitel projektu prof. J. Kořenský, DrSc., zdůraznil, že při koncepci i realizaci učebny bylo využito zkušeností z provozu první MMU katedry i pokroku v počítačové a didaktické technice. Učebna je vybavena videodataprojektorem (bez tohoto přístroje již nelze moderně koncipovanou výuku uskutečňovat) a další projekční a reprodukční technikou, 21 osobními počítači s plochými monitory a multifunkčním přístrojem fungujícím jako kopírka, skener a počítačová tiskárna. Ve srovnání s první MMU Katedry bohemistiky se druhá MMU pozitivně odlišuje dispozičním řešením pracovních míst do tvaru U, jež poskytuje vzájemný vizuální kontakt uživatelů učebny (v případě potřeby je k dispozici ještě 10 křesílek s otočnou psací deskou), již zmíněnými plochými monitory, které minimálně omezují pracovní plochu stolu studenta i učitele, a zejména softwarovým vybavením – počítačový program Master Eye XL 4.0 CZ umožňuje učitelům plnou komunikaci s jednotlivými počítači studentů a kontrolu jejich práce. Multimediální učebna bude využívána zejména pro výuku fonetiky a počítačové typografie, jakož i pro speciální semináře, v nichž se pracuje s jazykovými a literárněvědnými databázemi, v současné době stále více dostupnými i prostřednictvím internetu.

-if-, foto -tj-

Jubilea

Blahopřejeme!



Stříbrnou medaili Za zásluhy o rozvoj UP (Pro merito) obdržel 13. 1. 2004 v pracovně rektorky UP prof. J. Andres, CSc., vedoucí Katedry matematické analýzy a aplikací matematiky, autor 140 vědeckých prací, mj. člen Vědecké rady UP a člen Vědecké rady PřF UP

Zlatou medaili Za zásluhy o rozvoj UP (Pro merito) doc. D. Knittlová (Katedra

obdržely 20. 1. 2004

anglistiky a amerikanistiky FF UP – na snímku vlevo), zabývající se teorií a praxí překladu, a doc. L. Topol'ská (Katedra germanistiky FF UP), přední badatelská osobnost v oborech dějiny německé literatury, zvláště pro období osvícenství a klasiky 20. století, jakož i dějiny rakouské a pražské německé literatury, jakož i problematika uměleckého překladu.

Ocenění byla udělena při příležitosti životních jubilej jmenovaných.

-red-, foto -tj-



Pociťujete nedostatek konkrétních a aktuálních informací? Chcete se něco více dovědět o některém pracovníci UP? Víte o zajímavých akcích na UP? Chcete se podílet se svými názory, postřehy a připomínkami s ostatními členy univerzitní obce?

Využijte e-mailu, pište, faxujte na adresu redakce Žurnálu UP, nebo nás přijďte navštívit osobně na Křížkovského 8!

Na vaše podněty se těší a odpovědi na vaše otázky se bude snažit zprostředkovat redakce Žurnálu UP.

Dotace na specifický výzkum v roce 2004 je pro olomouckou univerzitu nižší než loni

Podle předběžných údajů MŠMT získá UP na specifický výzkum v roce 2004 nižší částku než loni. Vyplyvá to z výpočtu příslušné dotace pro letošní rok, ve kterém se u jedné z položek – „koeficient úspěšnosti“ – ocitla UP mezi 24 veřejnými vysokými školami ČR na třetím místě od konce; koeficient úspěšnosti UP činí 0,74, nižší je u pouze UJEP a VŠE (viz http://www.msmt.cz/Files/VedaAVyzkum/FinVal_VVS/Vypocet_dotace04.htm). Tato informace se objevila i na jednání Kolegia rektorky UP 17. 12., na kterém rektorka UP prof. J. Mačáková mj. doporučila děkanům, aby na jednotlivých fakultách zkontrolovali, jaké dodali podklady pro výpočet dotace.

O čem tyto údaje vypovídají, jak se získávají a co konkrétně představují pro hodnocení vědecké a výzkumné činnosti na UP? O tom jsme hovořili s **prorektorem UP pro vědu a výzkum prof. M. Mašlánem**:

Co koeficient úspěšnosti představuje, z čeho se vypočítává?

Letošní koeficient úspěšnosti se počítá z údajů z posledních tří let, tj. 2000, 2001 a 2002, a to podle následujícího vzorce: sečtou se finance získané na všechny projekty GAČR a výzkumné záměry a výzkumná centra za tato období, čímž se získá jmenovatel do vzorce výpočtu; do čitatele se pak doplní částky z těch grantů, které mají výsledek vykázaný ve státní databázi RIV (Rejstřík informací o výsledcích – viz níže). Tyto výsledky představují konkrétní výstupy realizovaných projektů, tj. např. patenty, publikační činnost, uspořádané konferencí, semináře atp. Všechna tato data dodávají vysoké školy do databáze RIV podle přesné stanovených pravidel každoročně.

Loni měl koeficient úspěšnosti pro všechny veřejné vysoké školy hodnotu 1. Jaký byl důvod, podle nějž MŠMT „nastavilo“ ukazatel jako pohyblivý?

Cílem této změny byl zcela určitě záměr MŠMT nějakým způsobem rozlišit „výkonnost“ jednotlivých českých vysokých škol. Použitý vzorec vznikl už před rokem a půl a já osobně jsem s ním nesouhlasil – a i dnes tvrdím: tento koeficient nic nerozlišuje. Ministerstvo se snažilo vyjít vstříc zákonu, který mu nařizuje nějakým způsobem hodnotit výsledky. Zvolilo však – podle mého názoru – víceméně administrativní, formální způsob.

Tento ukazatel tedy není schopen rozlišit jednotlivé vysoké školy podle kvality?

Podle mého osobního mínění nikoli, protože se srovnávají věci pouze formálně, z hlediska kvantity. Je známo, že není publikace jako publikace, ale do databáze RIV se dostanou všechny. Orientovat se např. pouze na počet vydaných publikací je prostě podle mého názoru špatné. Myslím si, že lepší je napsat jednu publikaci, a dobrou, než patnáct bez valné kvality. Navíc – kvalita je obsažena v číslech, která dokumentují prostředky získané za dva roky z projektů podporovaných z veřejných zdrojů; přihlášený projekt posuzuje tým odborníků z dané oblasti – ti lidé tomu rozumějí a orientují se. A jestliže ten projekt projde, tak jsou tímto rozhodnutím už posouzeny i výsledky navrhovatelů z předchozích let: pokud tyto navrhovatele nebudou mít v předchozích dvou, třech letech výsledky, tak zkrátka jejich další projekty neprojdou.

Každopádně – celkovou výši dotace na specifický výzkum pro rok 2004 koeficient úspěšnosti ovlivňuje – pro UP je nižší...

Ona ještě není nižší, jde zatím jen o předběžné kalkulace a vše se ještě může pohnout nahoru či dolů. V současnosti provádíme kontrolu, ale postupujeme velmi pomalu, protože databáze RIV představuje velmi nepružný systém.

Celý problém je ale třeba vidět i ve srovnání s ostatními vysokými školami, protože i v případě, kdybychom koeficient úspěšnosti měli všichni stejný, můžeme mít také méně – dělí se celá částka a všechny ukazatele tím zamíchají zase jinak. Kdybychom šli v některých nahoru, ještě neznamená, že budeme mít víc, protože ostatní mohli jít nahoru ještě víc.

Když jsem celou tuto tabulku analyzoval, zjistil jsem, že koeficient úspěšnosti nemá nijak velkou váhu. Např. UK má koeficient úspěšnosti 0,83, přitom z hlediska celkové výše letošní dotace „spadla“ oproti loňsku o větší procento, než my. Jediné výrazně větší prostředky oproti loňsku mají dvě školy: Technická univerzita Ostrava a Masarykova univerzita Brno. Dominantním faktorem ve výpočtu celkové částky na specifický výzkum je totiž pořadí ukazatel označující prostředky získané v grantech a výzkumných záměrech. Tyto dvě školy navrhly tyto prostředky o více než 20 %, UK o 10 %, my asi o 5 %, nikdo další nešel více než o 10 %.

Jak tedy hodnotíte fakt, že UP je třetí odzadu? Je to v normě, je to dobře, je to špatné?

V téhle chvíli si to ještě netroufám definitivně zhodnotit. Teprve nedávno jsme získali z MŠMT seznam těch projektů, které požadovaný výsledek nemají v databázi RIV uvedené. Je to úctyhodný seznam a teď jde o to, proč tam ten výsledek uvedený není: jestli proto, že vůbec žádný nevznikl, nebo nemohl vzniknout, nebo proto, že jde o administrativní chybu při zpracování. Osobně si myslím, že jde ve většině o druhou příčinu, protože ten proces předávání informací je poměrně komplikovaný: z kateder a fakult plynou přes univerzitu, navíc různými kanály – něco se podává přes MŠMT, něco přes GAČR, něco přes jiná ministerstva, podle toho, kdo byl vyhlášením programem. Díky možným nedoplněním se tam zřejmě některé výsledky nedostaly. Pokud se týká našich chyb, tak jsou rozhodně v tom, že některé získané granty tam nejsou vykázané, ale ta chyba je formální, protože je zkrátka nikdo nezapsal do příslušné kolony v databázi. Zjistil jsem, že určitý problém mohl nastat i při „překlepání“ z jednoho programu do druhého, protože u nás se to zpracovává v jednom počítačovém programu, pak se to překlápá do nějakého jiného formátu atd.

Tím ale nechci nic omlouvat, protože tyto chyby nebudou dominantní. Musíme si především uvědomit, že na UP ročně získáme cca 70 miliónů na výzkumné záměry a projekty, ovšem z toho asi 15 miliónů představují projekty, které – podle mého názoru – vůbec žádný vědecký výsledek vykazat nemohou. Příkladem může být projekt databáze na IC UP: to je v podstatě jen podpora, v jejímž rámci logicky žádný vědecký výsledek vzniknout nemůže. A my jsme skutečně měli poměrně vysoký počet grantů v informačních technologiích – a právě to nám koeficient úspěšnosti srazí dolů.

Existuje na UP nějaká vnitřní databáze, která zřehledňuje, kolik projektů bylo přihlášeno a kolik z nich získalo grantovou podporu?

Jistě, vedeme si poměrně přehlednou evidenci o tom, kolik projektů se ve kterém roce podávalo, kolik z nich získalo grantovou podporu i o tom, jakou sumu finančních prostředků to představovalo. Výsledek se v podstatě promítá do třetího sloupce tabulky MŠMT k letošnímu výpočtu dotace na specifický výzkum, který představuje dotace na projekty a záměry v roce 2003. Tento ukazatel je dominantní, bohužel, nám se tato dominantní částka navršila jen o pět procent, což je relativně málo – Masarykova univerzita měla 20 %, Technická univerzita Ostrava přes 20 %, Univerzita Karlova Praha 10 %...

Takže jistý pokles úspěšnosti přece jen nastal?

Asi přece jen ano, protože i pro letošní rok jsme u GAČR ve standardních grantech získali méně než loni: obvykle jsme podávali takových 35–40 projektů a získávali jsme kolem 13–14 grantů, letos byl podán zhruba stejně velký počet projektů jako loni, ale přijato bylo jen osm (PřF – 7, LF – 1). Je pravda, že jsem čekal víc.

Budete žádat např. od proděkanů pro vědu a výzkum nějaké vysvětlení či stanovisko?

V současnosti každá fakulta pracuje na tom, jak je to s databází RIV. Co se týká celkové úspěšnosti s GAČR, nelze než konstatovat, že jsme letos byli horší, než v předchozích letech.

To je ale problém i do budoucna: za těchto počtech závisí celková suma, kterou je možné dostat v příštím roce...

Jistě, ale na různých fakultách to potom hraje různou roli. Jsou obory – jako např. fyzika na Přírodovědecké fakultě, kde je málo studentů, a obor žije především právě ze specifického výzkumu, protože díky získaným grantům je jejich dotace vyšší...

Za informace poděkovala

V. Mazochová

Rejstřík informací o výsledcích – RIV

RIV je jednou z částí (datovou oblastí) informačního systému výzkumu a vývoje (IS VaV), ve které jsou shromažďovány informace o výsledcích projektů výzkumu a vývoje a výzkumných záměrů podporovaných z veřejných prostředků podle zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje).

Údaje do RIV předávají poskytovatelé účelové a institucionální podpory z veřejných prostředků, kterými jsou správci příslušných kapitol státního rozpočtu (ústřední orgány státní správy, Grantová agentura České republiky, Akademie věd České republiky) nebo územní samosprávné celky.

Obsah RIV, postup při předání, zařazení, zpracování a poskytování údajů je stanoven zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, nařízením vlády č. 267/2002 Sb., o informačním systému výzkumu a vývoje, zvláštními právními předpisy a provozním řádem IS VaV.

Zdroj: <http://www.vyzkum.cz/index.asp?link=data-baze/riv/riv.html>.

Poznámka

Oduším a mizím

Neznám horší heslo vysokoškolského pedagoga, se smutnějšími důsledky pro pracoviště, fakultu a univerzitu. Má více důvodů. Z nich jsou dva zjevně nejpůsobivější: a) setrvačnost chování získaná od generace pedagogů pokročilejšího věku, tedy napodobení. Mám smlouvu na místo učitele, tak co by kdo ještě po mně chtěl. Tahle generační setrvačnost vyvolala hlubokou a stále se prohlubující diferenciaci pracovišť a fakult na učitelské a na vědecké či výzkumné nejen na UP a nejen v ČR. b) Druhým důvodem je nízká mzda. Vyvolala potřebu „bokovky“ – dalšího zaměstnání nutného k užití rodiny v dnešních poměrech, ke zvýšení jejího životního standardu.

Mnozí profesori a docenti mají dnes pracovní úvazky na několika vysokých školách či jinde, jezdí tam a zase zpět. Mají pak sice více peněz a méně času, ale už malou vůli k systematické vědecké, výzkumné a publikační práci. Tento trend jen zesiluje účinnost předchozího důvodu v akademické obci. Specifickými „bokovkami“ jsou ovšem privátní ordinace VŠ pedagogů-lékařů. Nejsou samozřejmě zakázané, souhlasí s nimi ředitel nemocnice i děkan LF, protože nemají na vybranou, mají-li udržet provoz nemocnice a fakulty na přijatelné úrovni.

To vše dohromady – jak se domnívám – vysvětluje propad UP v úspěšnosti mezi 24 českými veřejnými VŠ na třetí místo odzadu v roce 2003 (viz webová stránka MŠMT ČR, kapitola vědecký výzkum), také problémy s akreditací oborů a některých fakult s nízkou grantovou vědeckou a publikační aktivitou. Být akreditorem, řekl bych: položte svoje publikace v českých a hlavně v zahraničních časopisech na stůl a vaše situace bude rázem jiná.

M. Hejtmánek

Vývoj nového léku: roskovitín ve II. fázi klinického zkoušení

Nejúčinnější jsou léky odstraňující příčinu nemoci. U rakoviny tedy to, co vyvolává nekontrolované množení buněk dělením a růst nádoru. Roskovitín – mladší bratr známého olomoucínu – má tuto schopnost. Zasahuje do molekulového soukolí, které řídí buněčné dělení. To probíhá v opakujících se cyklech – odtud název těchto molekul: cykliny. Jsou to specifické bílkoviny, tvoří se v buňkách periodicky a regulují jejich dělení. Účinnými se však stávají, až když se s molekulami jiných bílkovin, tzv. kináz. Tak vznikají komplexy cyklinů s kinázami funkčně na nich závislými (dependentními): CDK. Teprve tyto komplexy jsou biologicky aktivní, protože se mohou spojovat s dalšími typy molekul, které se účastní na procesu dělení buňky. Tvorba cyklin – CDK komplexů je tedy zahájením celé kaskády dějů, které v buňce uskutečňují zdvojení genetického materiálu (DNA) a dělení (mitózu).

Cyklinů a kináz je známa celá řada. Tvoří se a působí v buňkách v přísné časové posloupnosti a regulují buněčný cyklus. Tím rozumíme procesy vedoucí od jednoho dělení k dalšímu. Existují ovšem látky zabráňující vazbě CDK s cykliny: inhibitory CDK. Zastavují buněčný cyklus a buňky se nemohou dělit, protože soukolí řídicí průběh cyklu je inhibičně blokováno. Na tomto principu účinkuje roskovitín – je inhibičně blokováno.

Interakce cyklinů a kináz jsou klíčovými mechanizmy regulace buněčného cyklu, za jehož objev byla v roce 2001 udělena Nobelova cena za medicínu třem vědcům (Hartwell, Hunt, Nurse). Rozhodující experimenty vedoucí k odhalení tohoto mechanismu byly provedeny na buňkách kvasinek. Záhy se ale prokázalo, že tento mechanismus platí i pro buňky savců a lidské. Odtud byl pak už jen krůček k aplikaci.

Protože proměna buňky normální v buňku nádorovou je zakotvena v poruchách regulace buněčného cyklu, jsou tyto molekulární děje v centru pozornosti laboratorů pátrajících po látkách typu cytostatik nové generace, které zastavují buněčné dělení a tlumí růst nádorů inhibičně CDK. K nim patří roskovitín – objev týmu vedeného prof. M. Strnadem z Laboratoře růstových regulátorů UP a UEB AVČR. V následujícím textu popisuje prof. M. Strnad současný stav vývoje tohoto léčiva a jeho historii.

Současný stav

Biofarmaceutická firma Cyclycel Ltd. z Velké Británie oznámila 20. ledna 2003, že vstupuje do fáze IIa klinického zkoušení orální formy inhibitory cyklin-dependentních kináz CYC 202 (firemní název roskovitín) na nádorech prsu a plicních nádorech v kombinaci se standardní chemoterapií. Zahájení fáze II bylo iniciováno díky úspěšnému dokončení I. fáze klinického zkoušení bez vedlejších účinků typických pro

zemích se připravují. Firma získala povolení rovněž pro II. fázi klinického zkoušení pro závažné hyperproliferativní onemocnění ledvin (glomerulonefritidu).

CYC 202 je chráněn česko-francouzským patentem (č. WO 97/20842, US pat. 6,316,456). S ním spojená licenční smlouva č. L 98095 byla uzavřena mezi CNRS (Centre National de Recherches Scientifiques/Národní centrum vědeckého výzkumu), Ústavem experimentální botaniky AV ČR a britskou firmou Cyclycel. Tuto firmu založil prof. David Lane³, jeden z objevitelů proteinu p53⁴ (nádorový supresor). Ten je mutován nebo vážně poškozen u téměř 60 % nádorů. Firma se soustřeďuje na vývoj syntetických regulátorů buněčného cyklu, neboť v nich spatřuje nejvhodnější potenciální terapeutika nové generace s minimálními vedlejšími účinky, použitelná pro léčbu řady závažných lidských onemocnění (nádory, cévní onemocnění, glomerulonefritida, lupenka, virová onemocnění, atd.).

Při příležitosti vstupu roskovitínu do II. fáze klinického zkoušení připravila Česká televize reportáž s firmou Cyclycel o jejich zkušenostech s CYC 202, která byla v nedávné době uvedena na ČT2. Při této příležitosti bych chtěl vzpomenout historii olomoucínu a roskovitínu.

Historie

Vše začalo vypsáním programu EU Cooperation with Central and Eastern European Countries, do kterého jsme společně s prof. J. Veselým (Ústav patologické fyziologie LF UP) připravili projekt Interactions between cytokinins and cell cycle regulating kinase p34cdc2/cyclin B. Předpokládali jsme, že cytokininy – látky stimulační buněčné dělení – mohou regulovat kinázy buněčného cyklu. Tento grant byl Evropskou komisí schválen (reg. č. # 4160) a na základě této podpory EU odjel prof. Veselý s prvními vzorky cytokininů do laboratoře dr. Meijera (Station Biologique, CNRS) ve francouzském Roscoffu. Žádná z těchto látek však nebyla v kinázových testech účinná.

Po návratu ze stáže na Univerzitě v Cambridge jsem poslal druhou várku látek, u jedné z nich prof. Veselý zjistil – je tomu právě 10 let – že silně potlačuje aktivitu kináz (dopis oznamující průkaz inhibiční aktivity olomoucínu viz. rustreg.upol.cz). Dr. Meijer navrhl pro tuto látku pracovní název olomoucín, pod nímž byla posléze i publikována (detaily viz Meijer a Raymond 2003, rustreg.upol.cz). Prof. Veselému se podařilo prokázat i specifitu této inhibice (v kinetické studii) a provést další průkazy antimitotické aktivity olomoucínu na buněčné úrovni. Bylo prokázáno, že olomoucín kompetuje s ATP⁵ o vazebné místo v molekule kinázy.

To, že byl olomoucín přiložen do série testovaných látek byla vlastně náhoda, neboť se strukturálně zcela vymyká klasickým cytokininům. Tato látka byla po-

psána jako inhibitor glukozylace⁶ cytokininů skupinou prof. Lethama z Austrálie (Parker et al.: Phytochemistry 1986, 25: 303–310) a v té době jsme ji k tomuto účelu i používali (pro nás ji připravil dr. Hanuš, Ústav nukleární biologie a radiochemie AV ČR). D. Lethama a L. Rebhuna (připravili a popsali 6-dimethylaminopurin a jeho účinky na inhibici mitózy embryí mořských ježků) lze proto považovat za (nedobrovolné) předchůdce studia purinů⁷ jako inhibitorů cyklin-dependentních kináz (detaily viz Meijer a Raymond 2003, web).

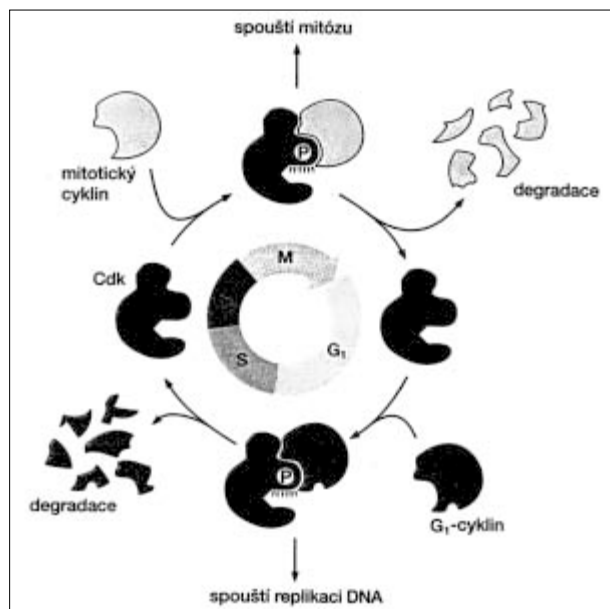
Ve stejném roce začala látku distribuovat i jedna malá firma z Anglie (Apex Organics Ltd., fa. dr. Whenhama; protokol syntézy ze stejného roku na webu). V téže době se stalo i mnoho dalších pozoruhodných věcí. Probíhala restrukturalizace a zestihování AV ČR a Ústav nukleární biologie a radiochemie (ÚNBR) byl zrušen. Část pracovníků ze syntetického oddělení tohoto ústavu se podařilo převést do Ústavu experimentální botaniky (UEB) AV ČR, a to díky porozumění jeho bývalého ředitele dr. Velemínského. Je možné, že pomohl i jeden z dopisů, který byl adresován v té době dr. Velemínskému; výstřížek z dopisu prof. Veselého použitý v jednom z nich možná přispěl k záchraně chemiků z ÚNBR (viz web).

V průběhu května 2003 se podařilo získat dr. Havlíčka, dr. Hanuše a dr. Siglerovou pro přípravu nových derivátů olomoucínu. Od 1. 6. 1993 byli přijati s dalšími pracovníky na UEB, a tak se mohla práce na těchto látkách intenzivně rozběhnout. Nejvíce se jich podařilo připravit dr. Havlíčkovi a některé z nich se ukázaly dokonce účinnější než olomoucín (viz publikace web: Veselý et al. 1994). Olomoucín se brzy dostal do katalogů většiny světových firem (viz web Sigma-Aldrich, a další) a stal se předmětem četných původních sdělení. Publikace o olomoucínu Veselý, J., Havlíček, L., Strnad, M., Blow, J. J., Donella-Deana, A., Pinna, L., Letham, D. S., Kato, J., Detivaud, L., Leclerc, S., Meijer, L.: Inhibition of cyclin-dependent kinases by purine analogues (Eur. J. Biochem. 224: 771–786, 1994; IF = 2,852) se stala jednou z nejcitovanějších prací Univerzity Palackého v Olomouci (k 24. 11. 2003: 324 citací dle Web of Sciences).

Historie patentové přihlášky olomoucínu byla provázána řadou nedorozumění. Na olomoucín byl podán švýcarský patent, který nakonec asi nebyl udělen (Meijer, L., Caravatti, G., Zimmermann, J.: 6-benzylamino-2-(2-hydroxyethylamino)-9-methylpurine as antiproliferative agent. 1993. CIBA-Geigy. Patent No. 4-1797/P1). Díky tomuto patentu se zdržela publikace o olomoucínu. Tak se stalo, že dříve vyšla práce o butyrylaktonu I (Kitagawa et al., Oncogene 8: 2425–2432, 1993) o jiném a strukturálně odlišném inhibitoru cyklin-dependentních kináz (CDK). Olomoucín byl tak druhý v pořadí, avšak první z purinových⁶ inhibitorů CDK.

Objev olomoucínu stimuloval vývoj nových látek v UEB AV ČR, které byly dále testovány dr. Meijerem ve Francii. Nikdo jiný v té době totiž neměl k dispozici kinázové testy pro jednotlivé CDK. Velmi důležitý byl rovněž kontakt na prof. Laneho, který byl získán od dr. Vojtěška (Masarykův onkologický ústav v Brně). Prof.

Dokončení na str. 7



▲ Úloha cyklinů a cyklin dependentních kináz (CDK) v regulaci fázi buněčného cyklu (G₁, S, G₂, M). Zjednodušené schéma.

standardní protinádorovou chemoterapii. V průběhu zkoušení jsou prováděny následující experimenty:

- testování použití CYC 202 v kombinaci se dvěma cytostatiky (gemcitabinem a cis-platinou) na malobuněčný karcinom plic;
- testy použití CYC 202 u rozvinutých nádorů prsu v kombinaci se dvěma dalšími léčivými (kapecitabinem a orálně podávaným „prodrug“ 5-fluorouracilem).

Tyto studie jsou povoleny v Belgii, Francii, Holandsku a Velké Británii, povolení v dalších evropských

„Nezabývám se tím, jestli můžeme nebo jsme mohli být kandidáty Nobelovy ceny, či ne. Ale cením si, že nás světová špička považuje za rovnocenné. Že mne zvou přednášet do USA na konferenci, kde je jen jeden nebo dva Evropané. To se nestane proto, že vás někdo zná nebo pro vás úsměv. (...) Měl jsem a mám velké štěstí na své nejbližší: skvělou rodinu, učitele i spolupracovníky. Volba výzkumu biologie nádorové buňky snad ani nemohla být lepší a mám dobrý pocit, že se našemu týmu daří nahlédnout do tajemství života.“

J. Bártek, absolvent UP, Ústav pro biologii nádorů, Kodaň (pro LN 4. 12. 2003)

Stručný raně novohornoněmecký glosář

S vročením 2003 vyhotovilo Vydavatelství UP publikaci, jež bez ohledu na svůj budoucí „impaktfaktor“ se nepochybně ocitne v řadě veřejných i soukromých knihoven, pokud jejich uživatelé či vlastníci mají co do činění nejen s germanistikou, ale především se starší historií někteřích zemí Koruny české. Celý titul dotyčné publikace totiž zní *Stručný raně novohornoněmecký glosář k pramenům z českých zemí – Kurzes frühneuhochdeutsches Glossar zu Quellen aus den böhmischen Ländern* a jejími autorkami jsou germanistky doc. Dr. Phil. H. Boková a doc. L. Spáčilová, Dr.; na přípravě glosáře se podíleli také prof. V. Bok, CSc., a emeritní olomoucký archivář PhDr. V. Spáčil, jenž rovněž pořídl náročnou sazbu knihy čítající XXXV + 538 stran. O účelu publikace informují její původci v předmluvě: „Náš glosář má pomoci především historikům, archivářům, pracovníkům muzeí, studentům jmenovaných oborů a germanistky a všem, kteří čtou raně novohornoněmecké texty a potřebují rychlý přístup k nejrozmanitějším významům méně běžných pojmů.“

Pro nezásvěcené nejprve poznamenejme, že na německém jazykovém území se rozlišují tři nářeční skupiny: dolnoněmecká (Niederdeutsch) v severním Německu, středoněmecká (Mitteldeutsch) ve středoněmeckých oblastech a horskoněmecká (Oberdeutsch) v jižním Německu, Rakousku a ve Švýcarsku, kde se hovoří alemanským dialektem (Schwyzer Tütsch). Pro středoněmecké a horskoněmecké dialekty se používal souhrnný výraz horní němčina (Hochdeutsch). Dnes má tento pojem odlišný význam – označuje kultivovanou podobu německého jazyka. Dnešní spisovná němčina vznikla na základě především středoněmeckých, ale částečně také horskoněmeckých dialektů. Významný krok k urychlení procesu vzniku spisovného německého jazyka učinil náboženský reformátor Martin Luther, (1483–1546) když z těchto dialektů vycházel při překladu bible (v letech 1522–1534). Středověcí německí kolonisté přicházeli do českých

zemí hlavně ze středo- a jihoněmeckých oblastí, a proto se v našich archívech dochovalo značné množství dokumentů psaných horní němčinou, což se týká i Olomouce.

Excerptovaná pramenná základna, s níž pracoval autorský kolektiv *Stručného raně novohornoněmeckého glosáře*, je úctyhodná a díky tomu i tematicky různorodá – vedle archíválií a editovaných pramenů ji tvořily rukopisy a listinný materiál z vědeckých a klášterních knihoven a staré německé tisky (v časovém rozmezí od poloviny 15. století do konce 17. století), jakož i odborná literatura (slovníky, příručky a encyklopedie). Hesla glosáře jsou koncipována tak, aby glosáře mohli využívat rovněž germanisté, historikové a archiváři z okolních zemí, zejména ze Slovenska, Polska, Maďarska, ale také z německé jazykové oblasti – proto hesla obsahují vedle ekvivalentů českých soudobě ekvivalenty německé. Při neustálosti středověké i raně novověké ortografie bylo při tvorbě glosáře závažným úkolem stanovení zásad jednotného přepisu lexikálního materiálu; je třeba ocenit, že vzhledem k určení glosáře nelpěl jeho sestavovatel na tradičních grafémách – např. dlouhé s (r) a kulaté s (s) přepisují jako s, grafémy v a j na začátku slova transkribují jako u a i –, a že věnovali náležitou (nyní již bohužel vzácnou) péči náročným korekturám. Kultivovanou grafickou úpravou pořídl glosář I. Perltíková.



O záslužnosti a užitečnosti *Stručného raně novohornoněmeckého glosáře* není třeba diskutovat v době, kdy se mj. uskutečňuje heuristická příprava akademických dějin města Olomouce, a přesvědčovat nikoho, kdo se kdy hmoždil s překladem německy psané archiválie. I letmé nahlédnutí do glosáře ukáže, že význam mnohých výrazů nelze určit prostřednictvím nynějšího německého lexikonu – např. **chrot**, *f.*, je dnešní Frosch, tj. žába, **clar**, *n.*, je Eiweis, tj. vaječný bílek, **ranze**, *f.*, je Sau, tj. svině, prasnice, bachyně (mimoходом – předlohu tohoto českého výrazu nalezneme v glosáři pod heslem **bache**, poche, *m.* – geschlachtetes Schwein; Schinken; großes Stück Schweinefleisch – prase na uzení; uzená šunka; velký kus vepřového masa). Na první pohled záhadné sloveso **frunurten** znamená sich unterhalten, Spaß machen, tj. bavit se, popř. bavit se na cízi účet. Ne vždy je ale význam raně novohornoněmeckého výrazu jednoznačný, jak dokládá např. heslo **klause**, *cluse*, *f.*, což může být Stauanlage, Schleuse zur Aufstauung eines Gebirgsbaches für die Holzlösung; Tauwasser (?), Hochwasser (?), Einsiedelei; Fuchsbau – stavido pro zvýšení hladiny horského potoka, aby se dalo plavit dříví; tání (?), velká voda (?), poustevna; liščí nora (tu je zřetelná souvislost s latinským slovesem claudere, přičestí trpné clausus, česky uzavírat, uzavřít, uzavřený – srov. počestý termín klauzura).

Prof. J. Fiala, CSc., FF UP

Vzpomínky

Nedožitě 85. narozeniny profesora Jiřího Daňhelky

Oslavil by je 9. února letošního roku, nebýt 28. března 1993, kdy nás navždy opustil. Po tomto velkém vědci i laskavém člověku se smyslem pro humor však nezůstala jen jeho světlá památka a rozsáhlé vědecké dílo, ale i písemná pozůstalost, která nám toto vše připomíná.

Pozůstalost neboli osobní fond, jak se tyto celky nyní nazývají, byla uložena synem Jiřím v olomoucké pobočce Zemského archivu Opava. Již záhy byly písemnosti uspořádány a zpřístupněny badatelské veřejnosti, která je může využít se svolením vedení pobočky vzhledem k předpisům a zákonu o ochraně údajů o žijících osobách.

Osobní fond Jiřího Daňhelky má inventář s textovým úvodem a osobním a místním rejstříkem, jeho písemnosti jsou uloženy ve 120 kartonech a několika druhích atypických krabic. Jeho nejvýznamnější součástí představují rozsáhlé podklady k edicím literárních památek, tj. různocnění, výpisy, poznámky, vysvětlivky a korespondence. Z nich je na prvním místě dílo Jana Husa, pak následuje Dalimilova kronika. K ní je uloženo ve třech kartotékových krabicích též 55 000 slovních hesel z jejího textu, která editor sám pořídl. Poté přichází obdobný materiál k vydání díla J. A. Komenského, Staročeské bible, Výběru ze staročeské prózy, Staročeského slovníku a díla J. Š. Baara. V patnácti kartonech je uložena Daňhelkova korespondence s institucemi i jednotlivci, kde nalezneme jak jména významných představitelů české i zahraniční literární vědy a jazykovědy, tak dopisy přátel. Figurují tam samozřejmě i osobnosti spjaté s Univerzitou Palackého (např. Alexandr Isačenko). Mezi písemnostmi nalezneme badatel též dokumenty osobní, doklady o zřetelových funkcích a členstvích ve vědeckých společnostech a redakčních radách filologických časopisů, rukopisy jeho menších i větších vědeckých prací a podklady k nim, recenze, příležitostné projevy. Závěr fondu dává náhlednou do Daňhelkových vlastních životopisů, soupisů jeho prací, do zlomku započatých pamětí, separátů a také ilustračního materiálu k jeho osobě – fotografií, výstřížků, hudebnin (byl rovněž dobrým klavíristou).

Jeho pozůstalost je cenným zdrojem informací jak o osobě tohoto významného vědce, tak o době, v níž žil. Vzhledem k tomu, že se Daňhelka podílel na několika významných edičních počinech, poskytuje zejména doprovodná korespondence k nim bohaté svědectví, jak a za jakých okolností tato díla vznikala, podává obraz doby a v jejím rámci i stavu české jazykovědy a literární vědy.

Zrcadlo vnitřním poměrům československé společnosti (zejména Univerzity Palackého) kolem roku 1968, a zejména krutým represáliím po něm, nastávají Daňhelkovy osobní písemnosti, zachycující jeho beznadějný boj s normalizačním aparátem a jeho osobní statečnost i velkorysost, s nimiž přijal svůj osud zejména po roce 1975. Žel, krátce po rehabilitaci se začal zhoršovat jeho zdravotní stav a on s houževnatostí jemu vlastní se snažil i přes útoky choroby si udržet kontakt s lidmi, s vědeckou prací i svými dosavadními spolupracovníky v oboru.

Nezapomeňme na něho.

J. Balatková, Zemský archiv, pobočka Olomouc

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

„Na konec února připravuje Česká konference rektorů zasedání. Pozvali jsme tam premiéra a on nám předběžně slíbil, že přijde. Chceme s ním jednat a přesvědčit ho, aby řekl: Ano, pánové a dámy, jste pro mne a vládu stále prioritou a já dám pokyn ministru financí, aby, až bude koncipovat rozpočet, dostaly vysoké školy oproti tomuto roku přidáno.“

Budeme od premiéra chtít co nejkonkrétnější vědět, nakolik vláda splní naše požadavky a jaké kroky v tom směru udělá. Nespokojíme se s odpovědí typu: nebojte se, to bude dobré, uvidíte v říjnu. My nepotřebujeme peníze, abychom je projedli, ale abychom mohli uskutečnit reformu vysokých škol.“

Prof. I. Wilhelm v rozhovoru pro Právo (Studovat by měla půlka populačního ročníku, 23. 1., str. 1)

Vývoj nového léku...

Dokončení ze str. 6

Lane v té době zakládal v Británii firmu Cyclacel a měl zájem na nákupu nových technologií z oblasti buněčného cyklu. Prof. Lane pozval dr. Vojtěška a prof. Strnádu do Dundee. Tento okamžik přinesl zásadní zlom ve vývoji inhibitorů CDK na bázi purinů. Po návratu kontaktovalo vedení UEB firmy Inventia (bývalé patentové a licenční oddělení AV ČR – kolegy se zkušenostmi s Wichterleho kontaktními čočkami i Holého antivirovými látkami), která pomohla s řešením smluv o spolupráci s francouzskou CNRS a firma Cyclacel poté zakoupila licenci na roskovitinový patent. Věci hodně pomohla souhra dalších náhod, např. to, že na pozvání prof. Peče (Katedra biochemie PF UP) přijel prof. J. Daussant (ředitel pro spolupráci CNRS se střední Evropou). Ten navštívil i naši teprve krátce existující Laboratoř růstových regulátorů a rovněž významně pomohl při vyjasňování smluvních vztahů s CNRS.

V roce 1997 jsme zavedli vlastní kinázové testy a tak mohl další vývoj těchto látek pokračovat pouze v ČR. Věříme, že tato práce přinese v blízké době i další klinicky významné výsledky. Právě dnes firma Cyclacel oznámila, že úspěšně ukončila klinické zkoušení fáze IIa.

-ms-, -mh-

Poznámky:

¹ O to se hodně zasloužil absolvent LF UP J. Bártek se svým týmem. V letech 1984–1989 pracoval v Anglii ve stejném ústavu s P. Nursem – objevitelem mechanismu buněčného dělení u kvasinek (viz rozhovor v LN ze 4. 12.).

² Hyperproliferační = nadměrné zmožení buněk.

³ D. Lane sedmý nejcitovanější vědec světa.

⁴ p53 protein, „hlídač“ genomu; blokuje buněčný cyklus do doby, než je poškozené místo DNA opraveno; tlumí nádorovou přeměnu buněk.

⁵ ATP = adenosintrifosfát; přenáší a poskytuje energii chemických vazeb v buňce.

⁶ Glukozylace = vazba s molekulou cukru, glukózy.

⁷ Purin = druh dusíkaté organické sloučeniny – báze, např. adenin.

Šíře služeb Centra pomoci handicapovaným – ve vysokoškolském měřítku ČR ojedinělá

V posledních desetiletích 20. století studovali na vysokých školách zdravotně handicapovaní posluchači jen výjimečně. Přesto, že se počet těchto studentů zhruba od roku 1990 zvyšuje – především tomu napomohl postupně se proměňující vztah společnosti k občanům se zdravotním postižením – legislativní, ekonomické, personální i organizační náležitosti toho, co bychom mohli označit jako systém prostředků speciálně pedagogické podpory, jsou v českém školství zcela nedostatečné. Vysoké školy si postupně začaly uvědomovat, že vytváření podmínek pro studium zdravotně postižených patří dílem k odpovídající všeobecné pověsti vysoké školy a dílem vypovídá o odborné a etické úrovni dané akademické obce¹. Univerzita Palackého je však jedinou veřejnou vysokou školou v ČR, která prostřednictvím Centra pomoci handicapovaným PdF UP nabízí zdravotně postiženým studentům služby, jež se týkají všech typů postižení. Pomoc poskytuje navíc zdarma. O podmínkách zmíněného provozu, jeho zázemí a nabízených službách jsem hovořila s koordinátorkou Centra pomoci handicapovaným PdF UP Mgr. K. Vitáskovou, Ph.D., a to za aktivní účasti odborných pracovníků Mgr. D. Heřmánkové a Mgr. J. Langerá:

Služby Centra pomoci handicapovaným PdF UP (dále jen Centra) jsou ojedinělé svou šíří. Na rozdíl od obdobných středisek jiných vysokých škol zprostředkovává Centrum PdF UP poradenskou pomoc všem kategoriím postižených a poskytuje konkrétní služby speciálně pedagogického zaměření všem handicapovaným studentům z řad posluchačů UP a uchazečů o vysokoškolské studium na fakultách UP. Než se budeme věnovat konkrétní nabídce služeb, můžete krátce zmínit historii Centra?



▲ Ilustrační foto z Centra pomoci handicapovaným.

Vznik centra je spojen s rokem 1996 a vázán na grant Fondu rozvoje vysokých škol. Hlavní myšlenka byla taková: mělo se jednat o centrum, které zabezpečí služby pro všechny druhy zdravotního postižení. Jde tedy o účelové zařízení, které prostřednictvím svých pracovníků poskytuje vysoce odborný, kvalitní a komplexní poradenský, technický a terapeutický servis speciálně pedagogického zaměření, a to všem uchazečům a studentům se zdravotním postižením na UP. Ostatní centra vysokých škol (v rámci ČR) se věnují jednomu druhu zdravotního postižení, především zrakovému či poruchám hybnosti. Struktura Centra je daná od jeho počátku: Centrum obsahuje oddělení pro osoby s narušenou komunikační schopností, se zrakovým postižením, sluchovým postižením, s poruchou hybnosti, se specifickými poruchami učení a chování či s více vadami. Finančně je zabezpečeno z minister-
ských grantů, Pedagogická fakulta UP mu poskytuje nutné prostorové zázemí.

Služby centra jsou určeny studentům napříč fakultami UP – mohou je tedy využívat posluchači kterékoliv fakulty UP. Spolupracujete též se zájemci o studium na UP, poradenská pracovníci jakož i studenti Katedry speciální pedagogiky PdF UP se také podílejí na projektu „Bezbariérová Olomouc“, jenž je organizován pod záštitou Magistrátu města Olomouce². Spousta činností a žádný kmenový pracovník...

Centrum pomoci handicapovaným PdF UP skutečně nedisponuje žádným kmenovým pracovníkem. Všichni poradenská pracovníci vykonávají tuto práci bez nároku na mzdu, bez nároku na zvláštní finanční ohodnocení, pouze v rámci vlastní vědecko-pedagogické práce. Aby tomu bylo jinak, musely by být finanční prostředky vyčleněny systémovým způsobem. Z grantů jsou vyplácena jen stipendia, a to např. těm studentům, kteří se účastní pomoci nebo přímo provádějí konzultace, tlumočnické služby či práce související s digitalizací textů.

Jak konkrétně postupuje zdravotně postižený student, jenž potřebuje „servis“ Centra?

Každý z poradenských pracovníků se zabývá skupinou studentů s daným handicapem.

Zdravotně postižený student (má-li zájem) se nejprve telefonicky, e-mailem nebo osobně dohodne s poradenským pracovníkem na osobní konzultaci.

Centrum pak nabízí dvojí pomoc. Jednou je technické zázemí, tou druhou asistenční a poradenskou činnost, která spočívá např. ve vyřízení ubytování, spolupráci se studijními odděleními, důležitá (a také velmi náročná) je např. adaptace studijních materiálů – převod studijních materiálů z černotisku do Braillova písma. Zmíněná práce je jednou z nejvíce časově náročných a pomáhají při ní studenti Speciální pedagogiky PdF UP. Díky této činnosti může



▲ Posluchač UP T. Zdařil a Mgr. K. Vitásková, Ph.D., koordinátorka Centra pomoci handicapovaným při konzultaci studijního materiálu ve znakovém jazyce.

např. zrakově postižený student použít ke studiu – asi do dvou dnů – rovnocenný materiál jako jeho kolega bez zdravotního postižení. A ještě krátce k výše uvedenému technickému vybavení: handicapovaní studenti mohou v Centru využít např. počítačů s hlasovým výstupem, připojení k internetu s hlasovým výstupem, speciálně upravený počítačový software, který zvětšuje část obrazovky pro slabozraké, ale také elektronické zápisníky, lupy, kopírku sloužící ke zvětšení textů a jiné protéctické pomůcky, logopedické programy a pomůcky. Zajišťujeme též odbornou výkladovou či legislativní pomoc.

Jak Centrum spolupracuje se středními školami?

Studenti speciální pedagogiky UP vykonávají na středních školách praxi, spolupráce se středoškolskými handicapovanými studenty, potenciálními studenty UP, je tudíž velmi úzká. Často se např. stává, že uchazeči o přijetí ke studiu na UP přicházejí i s rodinami do Centra, aby se informovali o podmínkách a zázemí ke studiu na UP. Měli jsme tu např. studentku, jež pro informace přijela asi půl roku před přijímacími zkouškami. Přijela s rodiči a pedagogem ze střední školy. Společně jsme hovořili o možných specifických úpravách, které jsou pro danou posluchačku na UP reálné... Nedávno navštívila Centrum a UP také uchazečka o studium s poruchou hybnosti. Prohlédla si menzu, koleje, zkoušela se na určené místo dopravit tramvají atd. Přijímací pohovory těchto studentů probíhají s komplexním zajištěním tlumočnických a průvodcovských služeb, jsou jim poskytovány speciálně upravené testové materiály – snažíme se vždy vycházet individuálním potřebám. Ráda bych k tomuto ještě dodala, že ve výspěchých zemích je spolupráce se středními školami běžná.

Hovořím-li ale o spolupráci, musím zmínit ostatní vysoké školy. Naposledy to byla např. Vysoká škola zemědělská, která s námi – za účelem získání nových poznatků – chtěla navázat spolupráci. Centrum také nabízí služby vyučujícím UP. Má-li např. pedagog ve výuce studenta s nějakým handicapem, může s Centrem spolupracovat např. při výrobě testů. Neměla bych také zapomenout na spolupráci se

Studenti se zdravotním postižením hovořili s rektorkou UP

Různé důvody přivádějí uchazeče o studium na Univerzitu Palackého na půdu jejich sedmi fakult. Pro zájemce se zdravotním handicapem se rozhodnutí o budoucím studiu přednostně váže na bezbariérový přístup a jistou nabídku zázemí a služeb. Jedním z mnoha příkladů tohoto nelehkého rozhodování je např. bývalá studentka olomouckého gymnázia, která do poslední chvíle přemýšlela o reálné možnosti svého studia na Univerzitě Palackého. O svém prvním setkání s Univerzitou Palackého referovala společně s ostatními zdravotně postiženými studenty v průběhu jejich nedávného setkání (listopad 2003) s rektorkou UP prof. J. Mačákovou, CSc. Zmíněná uchazečka nejprve uvažovala o Filozofické fakultě UP, jejíž obory jí přitahovaly. Když si však prohlédla fakultní prostory, uznala, že pohyb zdravotně postiženého člověka na půdě FF UP by byl v průběhu studia značným úskalím. Pokusila se – a s úspěchem – o přijetí na Lékařskou fakultu UP, v jejichž prostorách zaznamenala bariéry znatelně méně. Zdravotně postižení studenti UP se k hovoru s rektorkou Univerzity Palackého sešli poprvé. Zmíněvali se o četných problémech, a to nejen se studiem souvisejících. Jednotlivá sdělení většiny studentů, jejichž handicap provází skutečně vše – od obecných až po nejniternější problémy – působila (alespoň na mne) dojmem relativně pozitivním. K bariérám se snaží přistupovat vesměs s nádechem řešitelnosti, markantní problémy často nespatřují ve studiu samém, nýbrž v dopravě či přístupu k nabízeným univerzitním službám (současný přístup k automatům na tekutiny, dřívější možnost/nemožnost objednávky jídla přes internet v Menze UP či organizace při zajišťování kolejí na UP atp.). V průběhu listopadového setkání tyto posluchači též oceňovali spolupráci a nabídku Centra pomoci handicapovaným PdF UP, bez jehož služeb zaměřených na vyrovnávání studijních příležitostí posluchačům se specifickými potřebami, by svá studia jen těžko zahajovali a s úspěchem dokončovali. Především díky Centru pomoci handicapovaným, jež svou činnost zahájilo v roce 1996, počet posluchačů se zdravotním postižením na Univerzitě Palackého narůstá.

-map-

Dokončení na str. 9

Šíře služeb Centra pomoci handicapovaným – ve vysokoškolském měřítku ČR ojedinělá

(Pokračování z předchozí strany)

studijními odděleními jednotlivých fakult UP a na vazby s centrem na FTK UP, jež se zabývá především mimoškolní a rekreační činností handicapovaných studentů. V neposlední řadě bych ráda zmínila i spolupráci s Magistrátem města Olomouce, pod jehož záštitou mj. i Centrum pracuje na dlouhodobém projektu „Bezbariérová Olomouc“.



▲ Mgr. M. Botošová, posluchačka doktorského studijního programu (vlevo) a odborná pracovnice Centra pomoci handicapovaným Mgr. D. Heřmánková při práci na Pichtově psacím stroji.

S vytvořením studijního zázemí pro handicapované působí (zřejmě klamně) jakoby jejich počet ve společnosti obecně narůstal. Existuje statistický údaj o počtu handicapovaných lidí, vysokoškolských studentů obecně? Má v naší společnosti v závislosti na čase vzrůstající tendenci?

Jak jsou spokojeni studenti?

Centrum pomoci handicapovaným při Katedře speciální pedagogiky PdF UP navštěvují posluchači se zdravotním postižením většinou po dohodě s některým z poradenských pracovníků. Některým z těch studentů, jež Centrum navštěvovali i v průběhu měsíce charakteristického pro zkouškové období, jsme položili níže uvedené dotazy:

1. Jak často využíváte služeb Centra pomoci handicapovaným PdF UP?
2. Jste s nabídkou služeb spokojen/a?
3. Měl/a byste nějaký návrh, podnět k případnému zlepšení?

M. Botošová, nevidomá studentka doktorského studijního programu, obor Speciální pedagogika:
Ad 1): Celoročně.
Ad 2): Zatím ano.
Ad 3): Zatím ne. Případně potíže okamžitě konzultuji s koordinátory Centra.

T. Zdařil, neslyšící student oboru Speciální pedagogika–technická výchova:
Ad 1): Poměrně často, tak asi dvakrát týdně.
Ad 2): Ano, jsem spokojený.
Ad 3): Nemám žádný jiný návrh, nevím, co bych dodal.

J. Stojanik, nevidomý student 2. ročníku, obor SPP–Hudební výchova:
Ad 1): Dopsud jsem je moc nevyužíval, ale s přibývajícím náročností studia a počtem studijních textů již Centra využívám dost často a asi to bude čím dál častěji.
Ad 2): Ano.
Ad 3): Bylo by vhodné posílit pracovníky Centra, aby se zrychlily některé služby, například přepisy studijních textů.

-map-, -kv-

Myslím, že přibývá kombinovaných postižení. Např. s poruchou sluchu, zraku, které jsou asi nejčastější, je často svázána porucha učení či jiné obtíže. Za četné lze také považovat kombinace sluchových vad s nějakou z forem zrakového postižení.

Jaké jsou nejmarkantnější problémy, s nimiž se handicapovaní na UP setkávají?

Mnohé se odvíjí od daného postižení, mnohé je individuální záležitostí. Jmenovat společné problémy je velmi obtížné. Obecně snad lze říci, že zrakově postiženým studentům se studuje o něco lépe než studentům sluchově postiženým. Obdrželi-li totiž zrakově postižený student text v Braillově písmu či v digitalizované podobě, má víceméně zcela standardní přístup k informacím. U sluchově postižených studentů však vzniká problém s porozuměním čteného textu – sluchově postižený student se sice obsah skript může naučit skvěle, nedokáže však znalost aplikovat. Vše se tedy musí řešit osobními konzultacemi, tlumočením do znakového jazyka... Je nutné si uvědomit, že pro neslyšící či pro sluchově postižené posluchače není mateřským jazykem v mnoha případech český jazyk, ale jazyk znakový. Vrátili se ale k obecným problémům, jež přicházejí v souvislosti s pohybem na UP, dotkneme se např. Menzy UP. Ještě dříve byla systém objednávaní stravy přes internet bariérový např. pro zrakově postižené. Nyní již ale funguje nový systém, který i těmto studentům umožňuje zajistit si stravu bez pomoci okolí.

Zaznamenáváte nějaké ohlasy na služby Centra?

Snažíme se, aby se dotyční studenti vyjadřovali k otázkám, jež souvisejí s jejich studiem a postižením. Často popisují své pocity, někdy však přicházejí s představou nereálnou – např.



▲ Student J. Stojanik při práci na počítači s hlasovým výstupem.

požadavky typu nových softwarů jsou finančně velmi náročné.

Jak by podle vás mělo Centrum fungovat v budoucnu?

Bylo by přínosné, kdyby mělo Centrum ještě jednu místnost. Pracuje-li vedle sebe např. pět studentů s rozdílným handicapem – někdo potřebuje zvuk zesílit, jiný vyžaduje opak – je koordinace činností značně složitá. Potřebné je také širší personální zabezpečení – potřebný je zde člověk, který by byl v Centru neustále k dosazení.

Ptala se M. Hronová, foto T. Jemelka a archiv Centra pomoci handicapovaným PdF UP

¹ Zdroj informací: Mgr. D. Heřmánková, Podpora vyrovnávání studijních příležitostí studentů se specifickými potřebami na Univerzitě Palackého v Olomouci.

² Zejména díky širokému záběru projektu Bezbariérová Olomouc zvítězila Olomouc v kategorii statutárních měst v soutěži „Obec zdravotně postiženým“.

OTÁZKY PRO DOC. L. LUDÍKOVOU, CSc., PROREKTORKU PRO ZÁLEŽITOSTI STUDENTŮ UP

Přestože se přístupnost vysokých škol pro studenty se zdravotním postižením každoročně zvyšuje, stále není na úrovni vyspělých evropských zemí, jež zprostředkovávají zkušenosti a na mnoha ekonomických studiích dokazují, jak prospěšné je podílení se na vytváření předpokladů pro tuto kategorii studentů z hlediska jejich dalšího uplatnění na trhu práce, a tím i na zvýšení ekonomické síly společnosti jako celku. Neblahou skutečností je, že podíl posluchačů se zdravotním postižením zaujímá z celkového počtu univerzitních studentů průměrně pouhých 2–3 %, což s dalšími faktory způsobuje téměř třetinovou nezaměstnanost občanů se zdravotním postižením. Univerzita Palackého se ve zmíněné oblasti, především díky Centru pomoci handicapovaným, jehož garantem je Katedra speciální pedagogiky PdF UP, chová do jisté míry osvěceně. V současné době studuje na UP zhruba 60¹ zdravotně handicapovaných posluchačů a díky nabídce speciálních služeb počet zdravotně postižených studentů neustále narůstá. Na finanční a personální zázemí Centra pomoci handicapovaným (dále jen Centrum) jsem se v této souvislosti dotázala **doc. L. Ludíkové, CSc., prorektorky pro záležitosti studentů UP a zároveň vedoucí Katedry speciální pedagogiky PdF UP**:



Kolik finančních prostředků již bylo do Centra pomoci handicapovaným a jeho vybavení investováno?

V uplynulých letech bylo Centrum pomoci handicapovaným financováno díky každoročně předkládanému projektu, jenž byl účelově dotován z ukazatele F rozpočtu MŠMT ČR určeného vzdělávacím projektům, programům a záměrům. V posledním roce se tak např. jednalo o částku 620 tisíc korun. Z této částky byly hrazeny jak nákupy a inovace technického vybavení, tak zajištění poskytovaných služeb.

Do dnešního dne Centrum nedisponuje žádným kmenovým pracovníkem. Důvody jsou obecně známé. Domníváte se, že je jeho současné personální zabezpečení udržitelné?

V situaci, kdy nejsou jasné stabilní každoroční finanční prostředky – je třeba čekat, kolik prostředků získáme z projektů – je velmi obtížné, aby mělo Centrum k dispozici pracovníky, kteří by se této práci věnovali na plný úvazek. Jsem si vědoma potřeby dalšího zkvalitnění služeb – Centrum by mělo být zabezpečeno minimálně dvěma odbornými pracovníky. Situace, kdy služby zajišťují pracovníci Katedry speciální pedagogiky PdF UP, a to nad rámec svých výukových a dalších povinností a dále studenti, kteří mají zájem v Centru pomoci, je dlouhodobě neudržitelná.

¹ Uvedený počet je nepřesný – citlivá data o této skutečnosti některé posluchači na příslušných místech neuvádějí.)

-map-, foto -tj-

EXPEDICE 2003 aneb Jak jsme dobývali Balkán /II/

(Dokončení z minulého čísla)

Sobota 27. 9. – den osmý

Bosna a Hercegovina – mysleli jsme, že na zničené domy jsme si už zvykli v Chorvatsku. Při projíždění pustými vesnicemi Bosny a Hercegoviny, kde ani jeden dům není „normální“ nebo není vůbec, jsme vyvedeni z omylu.

Omezujeme pravidelné dvouhodinové zastávky, neboť, dle mapy minových polí a červených značek s lebkou, hrozí nebezpečí výbuchu. Z autobusu vylézáme pouze na benzínkách a to jen v nebezpečí výbuchu přímo v autobuse. Město Mostar, které navštívujeme, je již odminováno, ale památky na bombardování zůstávají. Mnoho domů nese nápis typu: Nestůj pode mnou, asi brzo spadnu. Raději se tedy procházíme. Je na co koukat. Přibližně polovinu obyvatel v Bosně a Hercegovině tvoří muslimové. Všeude kolem nás se k nebi tyčí mešity, lidé sedí na ulicích před svými krámkami, povídají a pijí kávu v džezvách. Zdá se, že jsme opustili Evropu.

Potřebujete pračku, kanape, židli, sako, koberec, kolo? Nevíte, jaké auto si letos koupíte? Neváhejte a zajedte do Bosny a Hercegoviny. Srázy a škarpy ve zdejších horách nabízejí bohatý sortiment vozidel, karoserií, náhradních dílů a veškerého vybavení k zařízení pohodlné domácnosti.

Na cestě k Boračku jezeru, kde máme nocovat, pochopíme, proč jsou místní škarpy tak plné. Úzké poničené serpentiny bez svodidel neposkytují mnoho prostoru k manévrování, zvláště, když se proti vašemu autobusu ze zatáčky řítí nákladák naložený dřevem. Až se nám z toho zavařila spojka a řidiči těž. Řidič nákladáku totiž neprojevuje velké pochopení pro závažnost situace. Nedá se nic dělat. Autobus s námi kopec nevyjede, musíme pěšky. Zkratku raději neriskujeme. Všudypřítomné rudé značky s lebkou nás zrazují od každého vybočení z trasy. O to větší je naše překvapení, když z nebezpečného lesa vyskočí bača se svými ovcemi. Ovce mají zřejmě dobrý smysl pro vyhledávání min, neboť stádo je celkem početné a bača také vypadá zdravě a celý. Ovce si to zamířily k našemu autobusu, který řidiči právě vysekaly z dopravní zácpy. Naštěstí vše dobře dopadlo a my po mnoha peripetiích přijíždíme k jezeru. Bungalovy se ve tmě neodvažujeme hledat, a tak se rozhodneme přenocovat v hotelu. Až na rozšířenou recepci a pár rozbitých oken je celkem v pořádku, pokoje jsou nově zařízené a světlé v koupelně také svítí, jak nám pan správce nadšeně ukazuje. Žárovka vzápětí praská. Neméně nadšeně se tedy jdeme konečně umýt. Nad hlavou nám zabzučí tři sršni. Těch se ale nemusíme bát, protože sršni přece na člověka neútočí.

Neděle 28. 9. – den devátý

Travník – další z krásných, leč poničených muslimských měst. Je neděle, tudíž je většina památek zavřená. V místní tradiční hospůdce si ale dáváme tradiční kávu z džezvy a tradiční čevabčiči, které někteří cítí v žaludku dodnes. Potom již vyjždíme směrem k dlouho očekávanému Sarajevu. Nejistotu v nás vyvolává myšlenka na ubytování, o kterém víme pouze to, že bude v rodinách a že je nejlevnější. Po cestě si procvičujeme konverzační témata, která by se nám mohla hodit. Nakonec je regulujeme na věty: „Kde máte záchod?“ „Jsem unavený, kde je postel?“ A při vzpomínce na čevabčiči: „Hlad v žádném případě nemám.“ Po té, co nám pracovníci agentury unesou a po té znovu vrátí Radku, se situace začíná uklidňovat. Ubytování je v celku příjemné, v apartmánech, po rodinách ani památky.

Pondělí 29. 9. – den desátý

Sarajevo – počasí nám opravdu přálo. Posuďte sami: okluzní fronta 356 42 359 44 360 30, teplota

fronta: 350 38 345 34 341 33, výška, teplota, tlak, rosný bod: 570 954 7,6 -3,6, 2760 959 9,9 -14. Lepší počasí jsme si nemohli přát.¹ V rámci navázání kontaktů navštívujeme také místní univerzitu. Katedru historie všichni, fakultu politických věd jen ti nejhouzevnatější. Po počátečním představení se začne místní děkan shánět po našich profesorech. Radka se znovu představuje. Děkan nevěří, ale už se dál nevyptává. Po příslibení vzájemné spolupráce vyrazíme na prohlídku města. Počasí nám vydrželo až do večera.

Úterý 30. 9. – den jedenáctý

Oblečení nám do rána neuschlo. Vzali jsme si zbylé a vyrazili na Bělehrad. Navštívila Bělehradu

by se dala shrnout slovy: setkání se bělehradskými studenty, chaotická prohlídka města se studenty, pevnost s působivým výhledem na soutok Dunaje a Sávy, tanky, únava, odjezd domů.

Míříme na sever.

Středa 31. 9. – den dvanáctý

Už jsme skoro doma, takže nezbyvá než poděkovat: panu Ladislavovi a panu Ladislavovi za bezpečnou jízdu a veselou společnost, panu doktorovi



▲ Tunel v Sarajevu (zásobování během obléhání)

Skoupému za to, že to vymyslel, Radce Slabákové, Ph.D., za skvělou organizaci a věčný úsměv, Burešovům za dobrou náladu, paní doktorce Koucké za nezdolnou energii, kterou občas nakazila i nás, Luďkovi za uvedení do problematiky do trofejí, Tomáši Baletkovi za několik dílů Červeného Trpaslíka, Slobovi čili Lukášovi za pohodičku, Hance Sobotkové, jménem všech kočec, za její péči, Pepovi Sobotkovi za milou společnost a pocit bezpečí, Jirkovi a Petře za kurzy srbochorvatštiny, Jiřce za úvod do irských tanců, Jirkovi za distribuci bookletů, Jitce a Pavlovi za drama v autobuse. Sobě za pěkný a vtipný článek. Všem za skvělé referáty. Děkujeme, děkujeme ... děkujeme!

A to je právě všechno!

M. Pokorná, K. Prokopová, 3. roč. KH,
foto R. Slabáková

¹ Film Nejistá sezóna, režie L. Smoljak.

Diskuse, názory, ohlasy

Ad: hodnocení výuky studenty

Volají-li dnes po centrálním zavedení evaluací naší vyučující, může to vypadat jako dobrovolné vkládání hlavy do oprátky: vždyť kromě grantových agentur, šéfa a recenzentů bude pro bezpečné přežití nutno sbírat i kladné body od studentů. Vyplatí se to? Osobně se domnívám, že z dlouhodobého hlediska ano. Zpětná vazba je tu nutná: škola potřebuje studenty – klienty a nová studentská krev půjde jinam, pokud bude známo, že u nás klienti spokojeni nejsou. Dobře formulovaný dotazník by takovou zpětnou vazbu mohl poskytnout. Ze svých studentských let si vzpomínám, že nám takovýto způsob vyjádření názoru na výuku dosti chyběl: ať už jako prostředek vyjádření díky vynikajícímu učiteli, tak i jako žlutá karta pro ty, jejichž výuku jsme považovali za mizernou (a přiznám se, že ani s odstupem let jsem názor na tehdejší výuku nezměnil – snad jen trochu upřesnil). Dnes se tedy paradoxně hlas po centrálně organizovaných dotaznících neozývá od studentů, toužících dát vysvědčení svým trýznitelům, ani od vedení, které chce zajistit škole reputaci prvotřídní kvality výuky, ale od učitelů samotných. Vedení by teď prohloupilo, kdyby se této šance nechopilo: zavést politicky nepopulární opatření a ještě moci trdit – vždyť jste si o to sami řekli! Ačkoliv sám již studentům dotazníky dávám a snažím se z této zpětné vazby těžit – mám teď riskovat, že na mě třeba u vedení fakulty praskne, jak jsem poslední semestr mluvil příliš rychle a na tabuli moc čmáral? Může to být práce navíc, můžeme se přitom dozvědět ledasco nepříjemného, ale pokud počítám, že mě univerzita bude žítit možná ještě nějakých dvacet či třicet let, mám vehementní zájem na tom, aby měla pověst školy, na které stojí za to prožít kus studentského mládí.

Doc. T. Oparný, Katedra teoretické fyziky PŘF UP

Ad: Návrh na hodnocení výuky studenty na UP

Osm pedagogů Přírodovědecké fakulty se pokusilo v článku „Návrh na hodnocení výuky studenty na UP“ (Žurnál č. 13) předložit akademické obci jednotný evaluační formulář. K tomuto mám několik připomínek.

Myslím si, že jednotnou verzi evaluací nelze realizovat, už kvůli obsahové různosti fakult UP. V tomto mne utvrdili autoři návrhem otázek. Ty jsou v mnoha případech pro Filozofickou fakultu nepoužitelné.

Doposud jsem si myslel, že evaluace probíhají na všech fakultách. Citované reakce „nejmenovaných kolegů“, jako např. „Bude hodnocení výuky anonymní? Jo? Tak to si pár hodnocení dopišu sám...“ jsou pro mne nepříjemným překvapením. Dosud jsem se s takovýmto uvažováním nesetkal. Navíc pod návrh se podepsal pedagog, který se nedávno vulgárně vyjadřoval na diskusní webové stránce UP. Což nepůsobí příliš důvěryhodně.

Na katedře, kde působím, evaluace probíhají již řadu let. Studenti dostanou v závěrečné hodině semestru dostatečný prostor, hodnotící archy odevzdají svému kolegovi, který je v zalepené obálce odnese sekretářce. Evaluace zpracovává vedoucí katedry, který provede kolektivní (obecné) a individuální zhodnocení. Archy nikdo z vyučujících nevidí, vedoucí katedry z nich sám hodnocení tomu kterému vyučujícímu přečte. Takto je zajištěna anonymita (studenta nelze identifikovat podle rukopisu). Evaluace na vedoucího katedry zpracovává tajemník. Tento systém je podle mne funkční.

P. Šaradín, Katedra politologie a evropských studií FF UP

ČETBA NA POKRAČOVÁNÍ PAOLO NEMEC: DOPISY NA ROZLOUČENOU /XIII/

„Umíte trochu programovat?“
„Jasně.“
„Pak je celá věc jednoduchá. Necháte počítač načíst a sečíst jednotlivá čísla v každém sloupci.“
„Jak?“
„Chci vědět, jak často se v pravém sloupci vyskytuje číslo jedna, a jak často v tom levém. Vlastně už to stačí, ale pro legraci udělejte to samé ještě s devítkou. Obě hodnoty pak dosadíme do vztahu s celkovým počtem všech čísel, která se tu vyskytují. Je to jasné?“
„To je hračka. Ale k čemu to je?“
„Pokud uvažujeme správně, bude mít číslo ‚1‘ v pravém sloupci souboru MDB hodnotu výskytu kolem třicet procent a číslo ‚9‘ pět procent. Čísla v levém sloupci se od toho budou značně lišit. Samozřejmě jenom tehdy, pokud jsou zfalšovaná.“
„Vy jste jasnovidec?“
„Ne, ale můj bratr je daňový poradce. Jediný z rodiny, který to někam dotáhl,“ zasmál se Streit nechápavému Pavlovi pohledu. „Ne, vážně, Pavle. Tohle je známý zákon, říká se mu Law of Anomalous Numbers, zákon číselné anomálie. Přišel na něj jeden fyzik jménem Benford někdy ve třicátých letech. Asi roku 1938. Je to jednoduchý logaritmus k hodnotě určitého čísla plus jedna, děleno číselnou hodnotou.“
„To znamená, že se všechna čísla nevyskytují stejně často?“
„Přesně tak. Když si například vypíšete čísla všech poznávacích značek aut v Olomouci a když budete počítat, je zaručeně každé třetí číslo jednička. Odchytky jsou jen tam, kde zasáhne člověk, například, co já vím, u cen v supermarketech, kde je částka feniku vždycky 99 nebo tak nějak.“
„Jste první germanista, od kterého jsem se naučil něco rozumného,“ vyklouzlo Pavlovi.

* * *

Zatímco se Streit chystal k delšímu výkladu o hodnotě filologického studia, udělal zase Pavel něco rozumného, a sice to, co mu bylo uloženo. Přesto se, zatímco program běžel, rozvinul pro obě strany zajímavý rozhovor o germanistice a o motivaci českých studentů pro tento obor. Většina, jak se zdálo, neměla s germanistikou nic společného, chtěli se vlastně jen naučit dobře německy a mimo to získat akademický titul. Přesně jako v Německu, musel přiznat Streit sám sobě (a Pavlovi), jenom s tím rozdílem, že tam už studenti německy uměli. (Pokračování příště.)

52

Rozumíte mi, básnička může někomu připadat krásná nebo uchvacující, většinou taková být dokonce musí. Neexistuje jeden takový citát od Steigera? Zatímco,“ pokračoval Vondráček, než Robert mohl cokoliv odpovědět, „nalézání něčeho vyžaduje v lingvistice jisté věcné znalosti. Když student přijde na to, že koncept nulových morfémů, nebo co já vím čeho, je vlastně nepotřebný, pak jsem jako učitel vyhrál.“

„Doporučil jste Evu Veselému,“ odolával Streit pokušení pokračovat v diskusi.
„Ano. Veselý je trpělivý člověk. Mám ho docela rád. A jeho odborné nároky nejsou příliš vysoké. I když se to teď změní!“

„Co máte na mysli?“
„Veselý mi minulý týden naznačil, že v dohledné době, jak to řekl, hodlá publikovat, a že už potom nebude ochoten akceptovat každou diplomovou nebo doktorskou práci.“

„A o čem píše?“
„To mi neřekl. Sází jistě na efekt překvapení. Uvidíme.“
„Pokud bude ta jeho věc dobrá, byl by doktor Veselý opět jedním z možných nástupců profesora Berky.“

„Ano. Ale věřte mi nebo ne, mně je to srdečně jedno. V říjnu mi bude šedesát, pane Streite. Veselý ani Heimann nemají o lingvistice ani zdání. Můžu v klidu pracovat.“

„Jak se zdá, nemáte o doktoru Heimannovi vysoké mínění.“
„Heimann je samozřejmě ten nejlepší, ale... uvidíte, co se stane, až bude mít zodpovědnost. Pak teprve uvidíme, co a jak. Ale, jak jsem řekl, mě se to netýká.“

„A váš vlastní nástupce, jestli je to možné tak říct?“
„Je tu pár lidí. Doktor Hašek například. Za pár let by to zvládl.“

„Rekněte mi, jaký máte vlastně názor na doktora Nováka. Včera jsem si přečetl publikace členů katedry.“

„Ano?“ zeptal se Vondráček, jehož dobrá nálada náhle zmizela.
„Nejsem lingvista, ale domnívám se, jak to říci, že těžiště Novákovy práce jsou poněkud okrajová.“

„Pane Streite, Edvard Novák a já nejdem stejnou cestou. Jeho práce neznám. Ani mě nezajímají.“

Streita Vondráčkův neobyčejně ostrý tón překvapil. Téma tím bylo vyřízené a Robert byl rád, když ve stejném okamžiku vstoupil do místnosti Pavel v doprovodu spolužačky.

* * *

49

ANKETA

Žurnál ano, či ne – a jestli, tedy jaký?

Kodex mediálního chování označuje Žurnál UP jako jedno z „oficiálních médií UP“, v němž „se UP snaží vyjadřovat své názory a postoje“. Nejen tato věta, ale vydání kodexu samo, dosavadní redakční zkušenosti i diskuse na webových stránkách UP přiměla redakci Žurnálu UP k pokusu o další rozvinutí diskuse na téma vnitřní a vnější komunikace UP – tentokrát formou ankety k Žurnálu UP.

Na úvod jen několik základních informací a poznámek:

1. Žurnál UP vznikl jako výsledek snahy o vytvoření prostoru ke komunikaci na UP, tj. a) pro předávání

informací mezi jednotlivými pracovišti UP; b) pro prezentaci konkrétních úspěchů jednotlivých pracovišť; c) prostoru pro výměnu názorů a stanovisek k nejrůznějším aktuálním tématům či polemikám.

2. K reálnému plnění těchto tří základních funkcí byl jako jeden ze základních předpokladů stanoven aktivní podíl jednotlivých členů univerzitní obce na obsahu ŽUP; zároveň šlo o snahu alespoň částečně překročit hranice, kterými je periodikum typu podnikového časopisu omezeno; od tohoto východiska se odvinulo zároveň složení redakce (jeden odpovědný a jeden výkonný redaktor), které mělo tuto aktivní

komunikativní tvorbu členů univerzitní obce zpočátku jen redakčně zpracovávat.

3. Tento výchozí předpoklad se však v průběhu několika let ukázal jako nereálný: protože se univerzitní obec z různých důvodů projevila ve své ochotě (a potřebě) komunikovat prostřednictvím vlastního časopisu jako více než zdrženlivá, přešla postupně veškerá péče o konkrétní obsah a koncepci týdeníku na redakci; ta však nedoznala žádných změn ani co do počtu pracovních sil, ani co do rozsahu kompetencí.

4. Žurnál tedy není odrazem toho, co UP chce prezentovat, diskutovat či o čem chce informovat (být informována), ale převážně toho, co se redakci podaří „identifikovat“, zajistit a autorsky či redakčně zpracovat.

Domníváme se, že v tomto kontextu nelze Žurnál UP považovat za optimálně fungující prostředek komunikace uvnitř UP, a to i přesto, že v porovnání s většinou periodik českých vysokých škol představuje Žurnál UP spíše nadstandard.

Navrhujeme proto členům univerzitní obce, aby se sami podíleli na případné změně, tj. na vzniku nové koncepce univerzitního týdeníku, či aby se případně vyjádřili k jiné formě komunikace na UP.

Poděkování

Děkujeme čtenářům, kteří se průběžně vyjadřují k otázkám ankety ŽUP a svými připomínkami inspirují redakci k případným změnám v koncepci univerzitního týdeníku. Upozorňujeme další zájemce, že anketu naleznou v tištěné podobě ještě v příštím čísle, od poloviny února, kdy se z Žurnálu opět stane týdeník, budou anketní otázky k dispozici na adrese <http://www.upol.cz/UP/On-linezurnal/>, předpokládáme, že do konce února. Po ukončení ankety nejzajímavější odpovědi zveřejníme v některém z dalších čísel.

Redakce



Anketní otázky:

- Měla by dle Vašeho názoru UP vydávat vlastní periodikum?
 - ano
 - ne (zvolíte-li tuto možnost, odpovězte a přejděte na otázku č. 6)
- Pokud jste na předchozí otázku odpověděl/a kladně, jak jste spokojen(a) s Žurnálem UP (ŽUP) v jeho současné podobě?
 - jsem spokojen/a (zvolíte-li tuto možnost, na další otázky neodpovídejte)
 - nejsem spokojen/a
- Jaké informace, témata, stanoviska atp. v současném ŽUP postrádáte?
- Co v současném ŽUP naopak pokládáte za nadbytečné?
- Do jaké míry byste byl/a ochoten/ochotna podílet se na obsahu ŽUP?
- Pokud jste na první otázku odpověděl/a záporně, jakou jinou formu komunikace na UP navrhuje?
- Další připomínky či náměty:

Své odpovědi můžete zasílat na e-mailovou adresu redakce mazoch@rupnw.upol.cz, hronovam@rupnw.upol.cz, vnitřní poštou (Redakce Žurnálu UP, Rektorát UP, Křížkovského 8).
Na Vaše reakce se těší

redakce Žurnálu UP

ČETBA NA POKRAČOVÁNÍ

PAOLO NEMEC: DOPISY NA ROZLOUČENOU /XIII/

„Jenom to tady uložím,“ prohodil Vondráček k Pavlovi a prohlížel si mezitím jeho doprovod. Divá se, jestli je schopná, napadlo Streita. Pavel stydlivě pozdravil a kývl Vondráčkovým směrem.

„Chtěl jste tu pracovat?“ obrátil se Pavel na Streita.

„Ne. Vlastně ano. Chtěl jsem vás, Pavle, poprosit o pomoc.“

Následovala krátká slovní výměna mezi Pavlem a dívkou. Ta pak odešla. Po ní se zvedl i Vondráček a rozloučil se.

14.

„Co pro vás mohu udělat?“ zeptal se Pavel.

„No, jde o disketu, kterou mám od vás. Předtím jsem si vytiskl soubory,“ Robert držel haldu papírů před sebou, „a některé z těch souborů jsou nečitelné. Ale uvidíte sám.“ Ukázal Pavlovi odpovídající místa.

„Máte tu disketu u sebe?“

„Ano,“ Streit předal Pavlovi disketu a Pavel ji vsunul do počítače.

„Otevřel jste soubor ve Wordu, že?“ Pavel ani nečekal na odpověď a kliknul myší na ikonu, která znázorňovala cosi podobného mlouku.

„Co je to za program?“

„Diskový manažer. Jmenuje se Salamandr. Je to skutečně chytrý program, to se muhle nechat. Především můžu s jeho pomocí zjistit, v jakém programu můžeme vytvářet soubory číst. Tady, vidíte soubor MDB. To znamená, že to je databanka v accessu.“

„Chápu,“ řekl Streit. „A když takový soubor otevřeme ve Wordu, tak vidíme jen různé hvězdičky a matematická znaménka.“

„Přesně tak. Teď jsem zapnul Access, takže za chvíli uvidíme.“

První dva soubory obsahovaly tabulky, které byly ovšem prázdné, zřejmě je někdo vytvořil jen jako pokus. Přesto poprosil Streit Pavla, aby mu tabulky vytiskl.

Třetí a poslední soubor obsahoval různé sloupce čísel.

„Nemám poňetí, co by to mohlo být,“ uvažoval Pavel. „Pro vás to asi taky nebude mít význam.“

„Podívejte se,“ odpověděl Streit, který si od Pavla vzal myš a podíval se blíž na soubor. „Je to nějaké vyúčtování s podvojným účetnictvím, ale v pravém slova smyslu!“

„Asi vám úplně nerozumím.“

„Takže Pavle, v prvním velkém sloupci jsou čísla ve dvou blocích naproti sobě. Průjmy, popřípadě výdaje. Tak to každopádně vypadá. Každá řada čísel je opatřena 50

zkratkou, která pravděpodobně znamená druh výdaje nebo způsob vyúčtování nebo něco takového.“

„A druhý sloupec?“

„Ve druhém sloupci je to až na ty účetní značky úplně stejné. Jsou tu jiná čísla, ale pořadí zápisu je stejné, a čísla v pravém sloupci jsou asi o deset procent nižší než čísla v levém sloupci.“

„Samozřejmě, máte pravdu.“

„Pavle,“ zeptal se Streit po krátké úvaze, „je v tomto počítači i správa Pracoviště?“

„Ano, ale...“ Pavel očividně tonul v rozpacích a nebyl schopen dořít větu.

„Rozumím vám. Nevíte, jestli mi ty soubory můžete ukázat?“

„Nezlobte se na mě, pane profesore. Ale soubory jsou ve skutečnosti zajištěny ještě druhým heslem, a to známe jen pan doktor Heimann a já. A samozřejmě pan profesor Berka, ale myslím si,“ a teď se Pavel musel zasmát, „že pan profesor ani neví, jak se takový přístroj zapíná.“

„To asi ano. Teď mě, Pavle, poslouchejte. To je v pořádku, že mi ty soubory neukážete. Ani se mě netýká. Ale musíte se podívat do rozpočtového plánu Pracoviště, jestli se čísla shodují s těmi tady v levém sloupci. Já na chvíli odejdu a až budete hotov, tak mě zavolejte.“

„Pomalou to začínám chápat. Když to nebudou ta samá čísla, tak vám to může být jedno?“ Streit kývl hlavou. „A když to budou ta samá, pak...“

„Přesně tak. Pak budeme muset tak jako tak promluvit s profesorem Berkou.“

„Dobře, pane profesore. Klidně tu zůstaňte.“

„Díky, Pavle.“ Ten mladý muž má kuráž, myslí si Robert. Nejdříve mi brání v nahlédnutí, a pak to přece jen dovoli, takřkajíc na vlastní zodpovědnost, to svědčí o jisté síle rozhodování.

Trvalo několik minut, než Pavel našel správný seznam. Zřejmě s ním pracoval jen zřídk a nijak zvlášť se o něj nezajímal.

„Tady, podívejte se!“ zvolal Pavel rozčileně. „Měl jste pravdu, přesně ta samá čísla. Pak tedy doktor Heimann rozpočet zfalšoval!“

„Nemůžeme nic uspěchat,“ donutil se Streit říci, i když myslil přesně na totéž.

„Myslíte si, že doktor Heimann zfalšoval tato čísla, aby mohl zpronevěřit peníze? Nejdříve musíme zjistit, jestli jsou údaje skutečně zfalšované. A i když to bude tak, pak stejně nebude jisté, jestli to byl doktor Heimann, kdo ty peníze zfalšoval.“

„A jak chcete ta čísla přezkoušet?“

51

Fejeton

Čas dobrého padnutí

Četl jsem kdesi, že angličtí gentlemani z lepších, tj. zámožnějších kruhů, dříve než si vyšli v novém obleku, nechali v něm jistý čas chodit svého osobního sluhu. Snad Jeevese, možná Saturnina. V úplně novém by se necítili dost volně; natolik, aby se mohli v novém pohybovat s pověstnou nedbalou elegancí. K jejímu dosažení byl nezbytný jistý čas.

Od neškodných anglických gentlemanů si dovo-
lím krátce odbočit do prostředí velmi pochmurného. V koncentračních táborech existovala pracovní komanda mužských vězňů, zaměstnaná tím, že na apelplacé vězni dlouhé hodiny pochodovali v nových bagančatech určených pro vojáky Wehrmachtu a Waffen SS; nové boty, jak známo, nikdy dokonale nepadnou a dokáží nepěkně zřídít nohy a patám způsobit puchýře, čímž může být významně naruše-
na bojochopnost infanteristy. Taký tohle se kono-
lo v duchu zásady, že dobré padnutí vyžaduje čas.

Dobré padnutí není záležitostí pouze fyzickou. Důležitou komponentou dobrého padnutí je i příjemný pocit navozovaný vědomím, že já a oblek nebo boty patříme k sobě, že se jeden na druhého můžeme spolehnout, že nám neupadnou knoflíky na kriticky důležitých místech ve chvíli, kdy je tam potřebujeme mít všechny pohromadě. To vysvětluje, proč se pocit dobrého padnutí nedostává automaticky, hned s prvním navlečením nebo nazutím nového.

Tady bych rád udělal malou odbočku. V tomto bodě se charakter muže a ženy zásadním způsobem

rozcházejí. Žena se od muže liší také tím, že onu časovou konstantu, kterou tak nezbytně potřebuje k nabytí pocitu dobrého padnutí muž, žena nepotřebuje. Žena nabyvá pocitu dobrého padnutí hned, kdy svůj nový kostým nebo nové boty oblékne či obuje poprvé. V tom pocitu jí nezabrání ani zkrvavené paty ani škrťací limec. Fakt novosti je pro nabytí pocitu dobrého padnutí pro ni zcela postačující.

Dobré padnutí není jenom záležitostí mezi člověkem a jeho oděvem. Ani v případě dvou lidských bytostí není dobré padnutí nastoleno prvním podáním ruky a popřáním dobrého dne. Taky na sebe vzájemně si lidé musejí zvykat. Zvykat si, že vady na kráse a nedostatků charakteru jsou vyváženy jinými kvalitami. Laskavostí, smyslem pro humor, velkorysostí ve vztahu k penězům. Těm vlastním. Ostatně, to, že lidé nechvátají na radnici a do kostela hned po prvním tanečku, je výsledkem obapolné úvahy, že by bylo dobré nejdříve si na sebe trochu zvyknout. A to chce čas – v dimenzi měsíců, ale taky let. Těch let raději ne moc.

Specifickou situaci vytváří problém dobrého padnutí člověka a instituce. Učitele a školy, řemeslníka a jeho dílny, úředníka a úřadu. Instituce je systém poměrně složitý, systém o mnoha dimenzích, s velmi mnoha interakcemi. Navíc systém značně dynamický, protože pravidla hry, jejichž realizaci a udržování byl úřad pověřen, se často, přechasto mění. Ne vždycky k lepšímu.

Instituci je také univerzita. Vztah k ní neprožívají asi všichni, jejichž život je s její existencí spojen, stejně intenzivně. Dost důležitým faktorem je zřejmě doba takového soužití, takové koexistence. Doba, během níž se vytváří pocit dobrého padnutí. Dobrého proto, že v případě padnutí dobrého nebyvá zásadní problém vzájemný vztah rozvázat.

S olomouckou univerzitou si zkouším padnutí už skoro pětáctýřet let. Jenom o málo míň než zkouším dobré padnutí se svou ženou. V obou případech jsme si občas odřeli paty a ošoupali lokty na saku. Nemyslím však, že bychom se navzájem nesnesitelně škrtili. Víc bývalo chvil, kdy nám bylo spolu docela dobře. Má žena mne podezřívá, že jsem občas pošilhal, kam jsem neměl – protože v její přítomnosti bych si byl netroufal. Možná i univerzita tuší, že jsem od ní neměl pověření ke všemu, co jsem přečetl, spočítal, napovídal a napsal. Přesto jsme spolu vydrželi tak dlouho, že o dobrém padnutí snad nemusíme pochybovat.

Prof. S. Komenda

...A PŘÍŠTÍ TÝDNY...

4. ÚNORA

Znoucečnost. Plzeňská alternativně bigbitová kapela. U-klub, 20 hod.

10. ÚNORA

Olomoucký oftalmologický seminář. Pořádá Oční klinika LF UP a FN v Olomouci. Místo: Oční klinika LF UP.

Spirituál kvintet. (Přeložený koncert z 9. 12. 2003.) Aula PF UP, 19 hod.

12. ÚNORA

Klubový večer Labyrint. U-klub, 19 hod.

12.–13. ÚNORA

VII. Olomoucké onkologické dny. Symposium. Pořádá Klinika ústní, čelistní a obličejové chirurgie. Místo: posluchárna Dětské kliniky FN Olomouc.

-red-

Žurnál UP. Týdeník Univerzity Palackého v Olomouci. Vydává UP. Redakce: Křížkovského 8, 771 47 OLOMOUC, tel.: 585 631 781, 585 631 782, fax: 585 222 731, e-mail: mazocho@rupnw.upol.cz, hronovam@rupnw.upol.cz, http://risc.upol.cz/zurnal/zurnal.html. Roč. 13, 2003/2004. Odpovědná redaktorka V. Mazochová. Výkonná redaktorka M. Hronová. Jazyková úprava J. Outlý. Technická redaktorka A. Petříková. Členové redakční rady: M. Hejtmánek (předseda), V. Burian, J. Fiala, D. Jakubčíček, V. Karásková, S. Komenda, O. Lepil, J. Mačák.

MK ČR E 12524. Tiskne Polygrafická středisko Vydavatelství UP. Uzávěrka 27. 1. 2004. Vychází 30. 1. 2004. Uzávěrka příštího čísla 10. 2. 2004 (do 12.00 hod.).

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou, s. p., Odsštěpným závodem Severní Morava, čj.: 3185/95-P/1 ze dne 21. 11. 1995.